

Sancti Gregorii Papæ Primi Cognomento Magni Opera

In Tres Tomos Distributa. Ex quamplurimis MSS. Codicibus emendata ;
Additæ Sunt Quædam Notæ in Dialogos & Epistolas ejusdem S. Gregorii

Gregor <I., Papst>

Lutetia Parisiorum, 1675

S. Gregorii Papæ Vitæ. Liber Tertivs. Quo exponitur, quemadmodum S.
Gregorij vita doctrina responderit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74915)

unam gattam, quam blandiens crebro, quasi cohabitricem in suis gremiis refovebat, cognoscens, oralle fertur ad Dominum, ut sibi ostendere dignaretur, quam futura remerationis mansionem sperare debuisset, qui pro illius amore seculum desensens, nil ex ejus divitiis possideret. Cumque nocte quadam dormiret, cognoscit sibi revelatum fuisse, ut cum Gregorio Romano Pontifice mansionem sibi preparandam sperare debuisset. At ille fortiter ingemiscens, parum sibi profuisse voluntariam rerum inopiam, tantaque suae remotiois jejunia putabat, si cum eo mansionem recipere, qui tantis mundialibus divitiis redundaret. Cum vero Gregorianas divitiis suae paupertati die nocteque suspirando conferret, alia nocte quiescens, audivit sibi Dominum in somnis dicentem: Quando divitem non possessio divitiarum faciat, sed cupido: cur audes paupertatem tuam Gregorij divitiis comparare, qui magis illam gattam quam habes, quotidie palpando, nullique conferendo, diligere comprobaris, quam ille, qui tantas divitiis non amando, sed contemnendo, cunctisque liberaliter largiendo, dispergit? Ita solitarius increpatus Deo gratias retulit: & qui meritum suum decrevisse putaverat, si Gregorio conferretur, orare vehementius coepit, ut cum eo mansionem, quandoque percipere mereretur. Sed istius jam secundi libri finis adveniat, ut, quae factura sunt, auxiliante Domino, tertius prosequatur.

CAPITA TERTII LIBRI.

- Q**uibus Gregorius studiis commissam sibi regebat ecclesiam. Caput primum.
- Quantis auctoritatibus contra simoniacam & Neophytorum haereses dimicavit. cap. ij.
- Pro eisdem fieri synodum iussit. cap. iij.
- Contra easdem totis viribus non pugnavit, cum Simone mago portionem habituros praeiit. cap. liij.
- Quam sapienter etiam pastellaticum pro usu pallii, vel consecratione Pontificis, dari sive accipi prohibuerit. cap. v.
- Tria genera simoniacae dationis notavit. cap. vj.
- In ordinandis Episcopatibus, neque Cardinalibus ecclesiam sua, neque monachis pepererit. cap. vij.
- Violenter neminem omnino promovit. cap. viij.
- Violenter promovit, in summum gradum reduxit. cap. ix.
- Ab alio calumniosè detectos in ordines suos restituit. cap. x.
- Cardinalem in forensibus parochiis promovit ad cardinem revocavit. cap. xj.
- Vndecumque meliores eligere potuerat, Episcopos consecrabat, & quanta districtione consecrandos examinaret. cap. xij.
- Etiam alterius diocesis Episcopos ad regendas suae diocesis ecclesias in virabat. cap. xij.
- Quomodo episcopatum sedes unierit. cap. xliij.
- Vacantes episcopos, vacantibus inordinavit ecclesiis. cap. xv.
- Inbronit, aut episcopos expulsos praesules iunxit. cap. xvj.
- Sedum loca mutavit. cap. xvij.
- Nulla occasione pontificem ab una in aliam ecclesiam, aut mutavit, aut mutari permisit. cap. xvij.
- Alterius parochianum sibi Cardinalem sacravit. cap. xix.
- Qualiter alterius ecclesia clericos, alius inordinavit permisit. cap. xx.
- Nunquam prioribus, clericis posterius ordinatos praetulit. cap. xxj.
- Qualiter defunctorum episcoporum, ecclesias vicinis visitatoribus committit. cap. xxij.
- Pro inventario faciundo, nihil accipiendum decrevit. cap. xxij.
- Constitutio dationum, vel xeniorum repulit. cap. xxiv.
- Episcopos ad urbem Romanam, nisi semel in quinquennio venire statuit. cap. xxv.
- Etiam rerum pretia suscipere recusavit. cap. xxvj.
- Suffraganeos suos episcopos necessaria prerogavit. cap. xxvij.
- Quam curiose ab episcopo sanctitatem, sapientiam, & liberalitatem querebat. cap. xxvij.
- Marinianum episcopum pro avaritia notat. cap. xxix.
- Serenum episcopum, pro contractis imaginibus arguit. cap. xxx.
- Ianuarium episcopum suas invidiam vindicantem dederit. cap. xxxj.
- Eundem pro exaratione mensis exasperat. cap. xxxij.
- Desiderium episcopum pro lectione librorum gentium corripit. cap. xxxij.
- Natalem episcopum de negligentia simulque conviviis reprehendit. cap. xxxiv.
- Quam sacratissime eundem propriis assertionibus obligat. cap. xxxv.
- Episcopos ab ecclesia sua deesse vetuit. cap. xxxvj.
- Episcopos per diversa loca non vagari censuit. cap. xxxvj.
- Lapsum propria amica non dubitavit memoria commendare. cap. xxxvij.
- Vitalianum episcopum, pro femina, qua religiosum habi-

- A** tum mutaverat, arguit. cap. xxxix.
- Sergium Defensorem pro negligentia reprehendit. cap. xl.
- Paschasium episcopum pro fabrica navis, & sui utilitate compescuit. cap. xli.
- Campanorum Episcoporum, & Victoris Panormitani negligentiam increpat. cap. xliij.
- Quam moderatè Andream Episcopum, pro concubina dimittit. cap. xliij.
- A praedis consiliariis abstinendum censuit. cap. xliij.
- Lapsos, vel criminosos ab episcoporum familiaritate repulit. cap. xliij.
- Restringendam praepositorum iram, & unius culpam alii non esse nocivam statuit. cap. xliij.
- Liberos homines verberari, vel includi vetuit. cap. xliij.
- Qualiter iudicum vitia redarguens publicavit. cap. xliij.
- Instigante diabolo iudices contra eum saevierunt. cap. xlix.
- Mauritio Imperatori, pessimam legem ferenti, viriliter contradicit. cap. l.
- De hypocrisis Ioannis Constantinopolitani episcopi se universalem sententiam. cap. lj.
- Augustales litteras pro eo supplicantes redarguit. cap. liij.
- Tempora Mauriti, moresque deturpat. cap. liij.
- Superbiam hypocrisis sapienter enervat. cap. liij.
- Constantiam suam demonstrans, asserit se pro Imperatore fidem nullatenus perditurum. cap. lv.
- Quamobrem postulas reliquias Imperatrici non dederit. cap. lvj.
- Vsq; ad illa tempora Romanus Pontifex pro reliquiis brandeum consecratur. cap. lvij.
- Quantis miraculis vestes sancti Ioannis claruerunt. cap. lvij.
- Quid sit de eiusdem vestibus sentiendum. cap. lix.
- Gregorius pestem universalis nominis, a totius Ecclesia universitate repulit. cap. lx.

S. GREGORII PPAE
VITAE.
LIBER TERTIUS.

Quo exponitur, quemadmodum S. Gregorius
vita doctrina responderit.

LIBER venerabilis Papa Gregorius commissam sibi divinitus Ecclesiam studis efficaciter gubernabat. Jam Ligures, Venetos, Iberos, aliosque a schismate sub libello confessos, Chalcedonensem synodum venerari compellens, ad unitatem sanctae Ecclesiae revocarat. Jam Barbaricos, Sarcos, & Campanae rusticos tam praedicationibus, quam verberibus emendatos, a paganizandi vanitate removerat. Jam Donatistarum haeresim penes Africam, Manichaeorum penes Siciliam, Arianorum penes Hispaniam, Agnoetarum vero penes Alexandriam, scriptorum suorum validissimis auctoritatibus, importunitissimisque legationibus, Domino suffragante, a corpore totius sanctae matris Ecclesiae sequestrarat. Sola penes Galliam Neophytorum haeresis, quot simoniaciis muneribus, quasi tot radicibus pullulans, longè lateque proterius excreverat, & manabat. Contra quam venerabilis Pater apud Brunichildem reginam, Theodoricum quoque, & Theodobertum Francorum reges, fortiter expugnavit: donec, collecta generali synodo, hanc sub anathemate damnandam penitus impetraret. Nec antè, Syagrio Episcopo Augustudunensi, regina & regibus, multis precibus, flagrantibus, pallium dedit, quam praesente Cyriaco suo abbate, ipsi, quod de propellendis haeresibus moniti fuerant, adimplerent. Nam pro his Brunichildi reginae inter cetera scribit, dicens: Sacerdotale officium in tantam illic, sicut didicimus, ambitionem perductum est, ut sacerdotese subitò, quod grave nimis est, ex laicis ordinentur. Sed quid e illi acturi, quid populo praestaturi sunt, qui non ad utilitatè, sed fieri ad honorem, Episcopi concupiscunt? Hi ergo, qui necdum, quod docere debeant, didicerunt, quid aliud agunt, nisi, ut paucorum proventus illicitus, fiat multis interitus, & in confusionem Ecclesiasticae moderationis oblectantur deducantur? Quippe ubi nullus regularis ordo servatur. Nam qui ad ejus regimen improvidus, vel precipitatus accedit, qua admonitione subiectos edifcet, cujus exemplum non rationem docuit, sed errorem? Pudet profectò, pudet aliis imperare, quod ipse nescit custodire. Nec illud quidem, quod simili emendatione talendum est, praeterimus: sed omnino execrabile. & esse gravissimum detestatur, eò, quod sacri illic ordines per simoniacam haeresim, qua prima contra Ecclesiam orta est, & districtae maledictione damnata est, conferantur. Hinc ergo agitur, ut sacerdotis dignitas in despectu, & sanctus sit honor in crimine. Perit utique reverentia, admittitur disciplina: quia, qui culpas, debuit emendare, committit, & nefaria ambi-

CAP. I.
Reg. l. 7.
Ind. 2, ep. 155
Gtat. dist. 62
cap. 1.

tionem honorabilis sacerdotij ducitur in depravationem cen-
 sura Nam quis denuo veneretur, quod venditur? Aut quis
 non vile putet esse, quod emitur? Unde valde contristat, &
 terret illius condoleo: quia dum Spiritum sanctum, quem
 per manus impositionem omnipotens Deus hominibus lar-
 giti dignatur, divino munere habere despiciunt, sed praemiis
 allegantur; sacerdotium illic subsistere diu, non abitor.
 Nam ubi dona supernae gratiae venalia judicantur, ad Dei
 servitium non vita quaeritur: sed magis contra Deum pe-
 cunia venerantur.

II. Idem de eisdem Theodorico, & Theodeberto regibus
 Francorum post aliqua: Fertur Simoniaci haeresis, quae
 prima contra Dei Ecclesiam, diabolica plantatione subie-
 pfit, & in ipso ortu suo, * zelo apostolicae ultionis percussa
 atque damnata est, in regni vestri finibus dominaricum in
 sacerdotibus fides sit eligenda cum vita: * quae si deest, fides
 meritum non habet, beato Jacobo attestante, qui ait: *Fides
 sine operibus, mortua est.* Quae enim opera esse valeant sa-
 cerdotis, qui honorem tanti sacramenti convincitur obti-
 nere per praemium? Ex qua re agitur, ut ipsi quoque,
 qui sacros ordines appetunt, non vitam corrigere non mo-
 res componere studeant: sed divitias, quibus facer honor
 veniunt, congregare satagent. Hinc fit etiam, ut infantes,
 & pauperes a sacris ordinibus prohibiti, despectique * resi-
 liant: & dum innocentia pauperis diffidit, dubium non est,
 quod praemium illic delicta commendat: quia ubi aurum
 placet, ibi & vitium. Hinc igitur non solum in ordinato-
 ris, & ordinati animam letale vulnus insigitur, verum etiam
 excellentia vestrae regnum, episcoporum, vestrorum cul-
 pa, quorum magis intercessionibus juvari debuerat, praegra-
 vatur. Sic enim is dignus sacerdotio creditur, cui non actio-
 nis merita, sed praemiorum copia suffragatur: restat, ut
 nihil sibi in honore ecclesiasticos gravitas, nihil defendat
 industria, sed totum auri profanus amor obtineat: & dum
 vita honore munerantur, in locum uloris is, qui fortasse
 fuerat ulciscendus, adducitur: atque hinc faceret non
 proficere, sed perire potius indicantur. Vulnerato namque
 pectore, quis curandis oculis adhibeat medicinam? Aut
 quando populum orationis clypeo mearur, qui jaculis se
 hostium feriendum exponit? Aut qualem de se fructum
 produciturus est, cujus gravi peste radix infecta est? Major
 sergio * memento est illis locis fore calamitas, ubi tales in-
 tercessores ad locum regimini adducuntur, qui Dei in se
 magis itacundiam provocent, quam per semetipsos populis
 placare debuerant. Nec hoc quoque malum sollicitudo no-
 stra patitur negligenter omittit, quod quidam instantu
 gloriae inanis electi, ex laico repente habitu, sacerdotij ho-
 norem arripiunt: & quod dicere pudet, & tacere grave est,
 regendi, rectoris, & qui docendi sunt, doctores nec erubel-
 scunt videri nec metuunt. Ducatum animarum impudenter
 assumunt, quibus via omnis ignota ductoris est: & quo vel
 ipsi gradientur, ignati sunt. Quod quam pravum, quam-
 ve sit temerarium, sacrali etiam ordine, & disciplina mis-
 stratur. Nam dum dux exercitus non nisi labore, & solli-
 citudine expertus eligitur: quales animarum duces esse
 debeant, qui episcopatus culmen immatura cupiunt festi-
 natione conscendere? Hujus saltem rei se comparatione
 considerent, & aggredi repente inexper: os labores timeant,
 ne caeca honoris ambitio, & ipsi in peccatum sit, & alius pes-
 tiferi erroris semina jacent: quippe qui non didicere,
 quod ipsi doceant. Proinde paterno salutantes effectu, peti-
 mus praecellentissimi filij, ut hoc tam detestabile malum de
 regni vestri studeatis finibus * prohibere, & nulla apud vos
 excusatio, nulla contra animam vestram suggestio locum
 inveniat: quia facientis proculdubio culpam habet, qui quod
 potest corrigere, negligit emendare. Item pro eisdem haer-
 etibus Syagrio, episcopo Augustudunensi, & aliis episcopis:
 Nuncio apud * nos olim discurrente, vulgatum est, quod in
 Galliarum partibus sacri ordines per simoniacam haeresim
 conferantur. Et vehementi taedio matoris afficitur, si in
 ecclesiasticis officiis quemquam habet locum pecunia, &
 sit faculare, quod sacrum est. Quicumque ergo hoc pretij
 in dote datione percipere, sacerdos non esse, sed dici tantum
 modo, inaniter concupiscit. Quid scilicet quid per hoc aliud
 agitur, nisi ut nulla de actu probatio, nulla sollicitudo de
 moribus, nulla sit de vita discussio, sed ille solummodo di-
 gnus, qui dare pretium suffecerit, aestimetur? Ex qua re si
 recti libraminis examinatione pensetur, dum improbe ad
 inanem gloriam locum festinat utilitatis arripere, eo ipso
 magis, quod honorem quaerit, indignus est. Sicut autem
 is, qui invitatus renuit, quatenus refugit sacris est altaribus
 admovendus: sic, qui ultro ambit vel * impotente se inge-
 rit, est proculdubio repellendus. Nam, qui sic nititur ad
 altiora conscendere, quid aliud agit nisi, ut crescendo de-
 cescat, & ascendendo extendis, interitis * ad profunda
 descendat? Itaque fratres charissimi, in sacerdotibus ordi-
 nandis sinceritas vigeat, sit simplex sine venalitate consen-
 sus, pura praeratur electio: ut ad summam sacerdotij non
 suffragio venditorum proventus, sed Dei credatur esse
 iudicio. Nam quia grave omnino sit facinus, Dei do-
 num, vel precio comparare, vel vendere, evangelica est te-
 stis auctoritas. Templum enim Dominus, & Redemptor
 noster in cellis, cathedras vendentium columbas everit.

A Quid aliud est columbas vendere, nisi pretium de manus
 impositione percipere, & sanctum Spiritum, quem omnipo-
 tens Deus hominibus tribuit, venditare? Quorum paten-
 dotium ante Dei oculos cadere, cathedarum utique facien-
 ter everfione signatum est: & tamen exere adhuc nequiae
 pravitas vires suas. Nam cogit vendere, quos decepti, ut
 emerent. Et dum non attenditur, quod divina voce prae-
 pitur: *Gratis accepistis, gratis date:* agitur, ut crescat, &
 geminata fiat in uno eodemque delicto conditio ementis, sci-
 licet, & vendentis. Et cum liqueat hanc haeresim ante om-
 nes tadicte pestifera surrexisse, atque in ipsa sua origine Apo-
 stolica esse detestatione damnatam: cur non caveatur, curae
 non praedepit, quia benedictio illi in maledictionem con-
 vertitur, qui ad hoc, ut fiat haereticus, promovetur? Plenum
 est igitur adversarius animarum, dum non potest in his,
 quae ad faciem sunt prava, surripere, callide specie quasi
 pietatis injecta, nititur supplantare: suadetque forsitan debe-
 re ab habentibus accipi, ut sic, quod possit non habentibus
 erogari, dummodo, ut sit venena mortifera elemosyna
 celata obumbratione transfundat. Nam nec venator fa-
 ram, nec avem auceps deciperet, vel piscem piscator ca-
 peret, si aut ille laqueum in aperto proponeret, aut ille ha-
 mum esse absconditum non haberet. Omnino ergo metu-
 da, & cavenda est hostis astutia, ne quos aperta nequit tenta-
 tione subvertere, latente telo saevius valeat trucidare. Neque
 enim elemosyna reputanda est, si pauperibus dispenditur,
 quod ex illicitis rebus accipitur: quia qui hac intentione ma-
 le accipit, ut quasi benedictio, gravatur potius, quam ju-
 vatur. Elemosyna Redemptoris nostri oculis illa placet,
 quae de non illicitis rebus, & iniquitate congeritur, sed quae
 de rebus concessis, & bene acquisitis impenditur. Unde etiam
 illud certum est, quia & si monasteria, aut Xenodochia, vel
 quid aliud de pecunia quae pro facis ordinibus datur, con-
 struatur, mercedi non proficit: quoniam dum perverfus, &
 emptor honoris in locum transmittitur, & alios ad sui simi-
 litudinem sub commodi datione constituit: plura male or-
 dinando destruit, quam ille potest aedificare, qui ab eo pe-
 cuniam ordinationis accipit. Ne ergo sub obrentu elec-
 mosyna cum peccato aliquid studeamus accipere, aperte
 sacra scriptura nos prohibet, dicens: *Hostia impiorum
 abominatae Domino, quae offeruntur ex seelere.* Quid
 enim in Dei sacrificio ex seelere offerunt, omnipoten-
 tis Dei itacundiam non placat, sed iritat. Hinc rursus scri-
 ptum est: *Honora Dominum de cuius iustis laboribus.* Quae
 ergo male tollit, ut quasi bene praebat: constat sine dubio,
 quia Dominum non honorat. Hinc quoque per Salmo-
 nem dicitur: *Qui offert sacrificium de substantia pauperis, sic
 ac si videret filium in conspectu patris.* Quantum autem
 dolor patris sit, perpendamus, si in eius conspectu filius vice-
 timetur: & hinc facile cognoscimus, quantum apud Deum
 dolor exasperat quando ei sacrificium ex rapina tribuitur.
 Nihil ergo declinandum est, dilectissimi fratres, sub obten-
 tu elemosyna, peccata simoniacae haereses perpetrare.
 Nam aliud est, propter peccata elemosynas facere, aliud
 propter elemosynas peccata committere. Hoc quoque
 ad nos pervenisse, non dissimili dignum detestatione com-
 plectimur, quod quidam desiderio honoris * inflammati, de
 sanctis episcopis, consulantur, & sunt repente ex laicis sa-
 cerdotes, atque inverecunde religiosi praepositi ducatum
 arripiunt, qui necesse adhuc milites didicerunt. Quid pu-
 tamus, quod illi subiecti praestantur sunt, qui antequam
 discipulus limen attingant, teneat locum magistrum non
 formidant: Quae de re necesse est, ut quamvis inculpati quis-
 que sit meriti, aut tamen per * distinctos ordines ecclesie
 stitit exerceatur officis. Videat, quod in itinere dicitur, quod
 doceat: informetur, quod teneat, ut postea non debeat ete-
 rate qui eligitur viam erranti demonstrare. Diu ergo re-
 ligiosa meditatione * polliatur, ut placeat, & sic lucernas
 super candelabrum posita luceat, ut adversa ventorum visi-
 ritruens conceptam eruditionis flammam non extinguat, sed
 augeat. Nam cum scriptum sit, ut prius, *quis probetur, ce-
 tero sic ministrat:* multo amplius ante probandus est, qui po-
 puli intercessor assumitur, ne fiant causa ruinae populi,
 sacerdotis mali. Nulla igitur contra hoc excusatio, nulla
 potest esse defensio: quia cunctis liquidum notum est, quae sit
 in hujus rei diligentia sancti * egregij sollicitudo doctoris,
 qui neophytum ad ordines vetat sacros accedere. Sicut au-
 tem tuac neophytus dicebatur, qui initio in sancta fide
 erat eruditione plantatus: sic modo neophytus habendus est,
 qui repente in religionis habitu plantatus ad ambiendos ho-
 nores sacros irreperit. Ordinare ergo ad ordines ascen-
 dendum est. Nam casum appetit, qui ad summam loci fasti-
 gia, postpositis gradibus, per abrupta quaerit ascensum.
 Et cum idem Apostolus doceat inter alia facit ordinis infi-
 rita discipulum, manum non esse cuiquam citius imponen-
 dam: quid hoc celerius, quidve praecipitatus, quam, ut exo-
 ritur: a summitate principium, & ante quam esse incipiat
 discipulus, sit magister? Quisquis igitur sacerdotium non
 ad elationis pompam, sed ad utilitatem adipisci desiderat,
 prius vires suas cum eo, quod est futurus, onere metiatur:
 ut & impar abstineat, & ad id cum metu etiam, qui se iusti-
 cere existimat accedat. Ab re autem non facimus, si ad ar-
 gumentum rationale, usum rerum irrationabilium collige-
 gamus.

ibid. ep. 116.
 * al. telo.
 * al. si vita deest
 loc. 2. d
 * al. sint
 * al. excellētia vestra regia
 * al. met. locis illis foret cal.
 * al. suffi-
 neant
 * al. prohi-
 beri
 Reg. lib. 7.
 ep. 112.
 Grat. 1. q. 1.
 c. 1.
 * al. vos
 Gra. 1. q. 6.
 c. 3.
 * al. impor-
 tunum
 * al. in
 Matr. 21. a

Matr. 10. a
 Grat 1. q. 1.
 c. 13.
 Grat. 1. q. 7.
 cap. 28.
 Prov. 1. d
 Prov. 3. b
 Eccl. 3. 4. c
 * al. quanto
 Deus omni-
 potens do-
 lore
 Grat. d. 50.
 c. 3.
 * al. inflati
 * al. dist. ncta
 ordinis ecc-
 lesiastici
 exerceatur
 officia.
 * al. Probe-
 tur
 1. Tim. 3. a
 * al. & egi-
 terius.

gamus. Apta namque adificationibus de silvis ligna succidentur: nec tamen adhuc viridibus adificij pondus imponitur, nisi eorum viriditatem multorum dierum mora fecerit, & apta ad necessarium ulum effecerit. Quæ si observantia forte negligitur, citius superimposita mole franguntur: & gignit ruinam, ad auxilium res provisa. Hinc etiam medici, qui corporum curam gerunt, quadam adjutoria recenti adhuc confessione formata indigenti non offerunt, sed maturanda temporibus derelinquunt. Nam si immature quis dedit, dubium non est, quia fit causa periculi, res salutis. Discant itaque, discant in officio suo sacerdotes, quibus animarum credita est cura, servare, quod diversarum artium homines, docente ratione custodiunt: & præcipi se ambitione, & si non metu, saltem pudore, continent. Sed ne forsitan adhuc prævæ de consuetudinis quiquam velit objectu defendere, fraternitatis tuæ discretio rationis eos frango cõrrecat, & labi in illicitis non permittat: quia, quicquid ultione dignum est, non ad imitationis, sed potius ad exemplum debet correptionis adduci. Et post pauca.

III. De his itaque, quæ superius dicta sunt, fraternitatem vestram, auctore Deo, volumus synodum congregare: atque in ea Reverendissimo fratre nostro Aregio Episcopo, & dilectissimo filio nostro Cyraco Abbate mediantis, omnia, quæ sanctis canonibus, sicut prædiximus, sunt adversa, districte sub anathematis impositione damnetur: id est, ut nullus pro adipiscendis ecclesiasticis ordinibus dare aliquod commodum præsumat, vel pro datis accipere: neque ex laico habitu quicquam repente audeat ad locum sacri regimini pervenire: neque ut alie mulieres cum sacerdotibus habitent nisi, eas, quæ sacris canonibus sunt permixtæ.

IV. Has pestiferas hæreses cernens prudentissimus doctor Gregorius, per sacerdotum conventum, sive taciturnitatem magis magisque diffusis muneribus, quasi pestifer cancer, non solum infirmam posse corrodere, verum etiam fortia membra mucrone pulcherrimarum rerum corumpere, divino zelo commotus, Victori Episcopo generale sententiã protulit, dicens: Quicquid ad hoc faciunt (videlicet simonia, ac neophytorum hæresim) emendandum, officij sui consideratione vehementer non arserit: cum ipso se habere non dubitet portione, à quo prius hoc piaculare flagitium sumpsit exordium.

V. Cum vero quosdam cognosceret, ad evitanda simoniacæ hæresis crimina, pestiferæ negotiationis munera pastellari-cum callide vocitare, ac hujusmodi mutato nomine, suæ cupiditatis avaritiam velle contingere, prudentissimus doctor Gregorius sententiam, quam in primordio sui pontificatus eorum synodo promulgaverat, iterato protulit, dicens: Antiquam patrum regulam sequens, nulli unquam quidquam de ordinationibus accipiendum esse constituo: neque ex datione pallij, neque ex traditione chartarum, neque ex ea, quæ nova per ambitionem simulatio invenit, appellatione pastellari. Quia enim in ordinando Episcopo pontifex manum imponit, evangelij verò lectionem ministrat legit, confirmationis autem ejus epistolam notarius scribit: sicut pontificem non decet manum, quam imponit, vendere, ita ministrum, vel notarium non debet in ordinatione ejus vocem suam, vel casulam venditare. Pro ordinatione ergo, vel usi pallij, seu charis atque pastellis eundem, qui ordinandus est, vel ordinatus, omnino aliquid dare prohibeo. Ex quibus prædictis rebus si quis hinc aliquid commodi appellatione exigere, vel petere forte præsumpserit, in districto Dei omnipotentis examine reatu subiacbit.

VI. Item Joanni, Episcopo Constantinorum, post multa: Novit, inquit, fraternitas vestra, quia prius pallium, nisi dato commodi, non dabatur. Quod quoniam incongruum erat, facto concilio ante corpus beati Petri Apostolorum principis, tam de hoc, quam de ordinationibus, aliquid accipere sub districta interdictione vetuimus. Oportet ergo, ut neque per commodum, neque per gratiam, aut quorundam supplicationem aliquos ad sacros ordines consentatis, vel permissis adducit.

VII. Sed altuta turpissima cupiditatis iniquitas non sufferens tantis se commodis, licet turpissimis, imò periculosissimis angustari, commentum satis artificiosum reperit: quo scilicet illos sacerdotio sublimaret, qui sibi post consecrationem tanto subjectiores esse debuissent, quanto non divino, quin potius humano iudicio se fuisse promotos, ipsi proculdubio reputant. Quapropter omnipotentis Dei præco Gregorius in evangeliorum tractatibus, ut scilicet, frequentius legi, vel audiri potuisset, disputat, inquires: Sunt nonnulli, qui quidem numerorum præmia ex ordinatione non accipiunt, & tamen sacros ordines pro humana gratia largiuntur: atque de largitate eadem, laudis solummodo retributionem querunt. Hi nimium, quod gratis acceptunt, gratis non tribuunt: quia de impenso officio sanctitatis, expectant numerum favotis. Unde bene, eum iustum virum deseribere Propheta ait: *Sus excutit manus suas ab omni munere.* Neque enim dixit: *Qui excutit manus suas à munere, sed adjunct, ab omni:* quia aliud est munus ab obsequio, aliud munus à manu, aliud munus à lingua.

S. Greg. Tom. I.

A Munus quippe ab obsequio est subjectio indebitè impensa: munus à manu, pecunia: munus à lingua, favor. Qui ergo sacros ordines tribuit, tunc ab omni munere manus excutit, quando in divinis rebus non solum nullam pecuniam, sed etiam humanam gratiam non requirit.

B Hæ sunt Gregorij super simoniaci, & illicitis ordinationibus doctissimi Papæ sententiæ, quas ipse summo cultu servasse docetur, in eo, quod ab ipso suæ consecrationis exordio per omnem diocesim suam, episcopos undecumque meliores invenire potuit, studiosissimè ordinavit. Et si quando necessitas ordinandi sacerdotis obrepit: neque Cardinales Ecclesiæ suæ, neque monachos monasterij sui penitus excusavit, quò minus illis Ecclesiam regendam committeret, qui exemplis, & verbis pariter illam edificare melius potuissent. Nam, ut pauca de multis contingam, ex Presbyteris Cardinalibus Ecclesiæ suæ consecravit episcopos, Bonifacium Rhegij, Habentium Perusij, & Dionitium Messanæ Sicilia. Ex subdiaconibus verò Gloriosum Hostiæ, Faustum Capuæ, Petrum Trevis, & Castorium Arimini. At vero ex monachis monasterij sui, Marinianum Ravennæ, Maximianum Syracusis, & Sabinium Callipoli præfules ordinavit. Sed & Augustinum penes Anglos à Galliarum episcopis ordinari præcepit. Per quem nihilominus ad episcopatum in eadem gente monachi ejusdem patris, tempore diverso, proveci sunt: Mellirus, Justus, Laurentius, & Paulinus. Solis diaconibus Apostolicæ sedis super hæc quodam modo parte parcebat: quorum cum decem & novem plenitudine redundaret, ipse Bonifacium, Florentium, & Epiphanium consecravit. Nec quemquam eorum ab officio, nisi Laurentium archidiaconum pro superbia, reliquosque criminibus, in basilica Lateranensi, quæ dicitur aurea, ubi mox Honoratum archidiaconum constituit, sequestravit.

C Cumque Gregorius percepta occasione suæ Ecclesiæ Cardinales, si tamen consentient satis voluntariè proveheret: neminem proflus, quantumcumque necessitate coactus, violenter promovere cretabat: ne, sub hujusmodi occasione, quemquam eliminando deponere videretur. Ut Scholastico Judici Campaniæ scribens, ait: Dum de Neapolitanæ civitatis cura desitituræ sacerdotis solatio vehementius angeremur, supervenientes presentium latrores cum decreto in Florentium subdiaconum nostrum confecto, aliquid nobis in tanto cogitationis pondere relevationis invenerant: sed, dum præfatus subdiaconus noster recedens fugiens civitatem ipsam, ordinationem suam lacrymabiliter evitasset: quasi ex majori quadam desperatione, nostram cognoscite erevillæ mestitiam. Atque ideo salutantes, horum magnitudinem vestram, ut invocantes priores, vel populum civitatis, de electione alterius cogiteret, qui dignus possit cum Christi solatio ad sacerdotium promoveri. In quo decreto solemniter facto, atque ad hanc urbem transmissio, ordinatio illic tandem, Christo auxiliante, proveniat.

D Ab aliis quoque violenter promotus, in gradus pristinos revocabat. Unde Antonio subdiacono scribens, ait: Honoratum archidiaconum ecclesiæ Salonitanæ à sanctæ memoriæ decessore meo, missa supplicatione, proposcerat, ut ab antilitate suo invitatus provehi ad fortioris gradus ordinem, contra morem, nullatenus cogereetur. Hoc enim fieri sibi non provehendi gratiã, sed causi ingratitudeis perhibebat. Pro qua re tunc jam sanctæ memoriæ decessor noster, scriptis suis Natali fratri, coepiscopoque nostro interdixerat, ne prædictum Honoratum archidiaconum invitatus proveheret, neve dolorem conceptæ ingratitudeis diutius in corde retineret. Cumque & à me hæc eidem summopere fuerint interdicta: non solum mandata Dei negligens, sed & scripta nostra contemnens, præfatum archidiaconum, quasi ad fortiozem honorem provehens, conatus est arte callide degradare. Unde actum est, ut eodem archidiaconatus loco summoto, alium accerseret, qui ejus obtemperante moribus potuisset. Quem Honoratum archidiaconum, arbitramur, antiliti suo aluande displicere non potuisse, nisi, quòd cum vasa sacra suis dare parentibus prohibebat. Quam causam subtiliter volumus, & tunc sanctæ memoriæ decessor meus, & nunc ego, indagatione discutere. Sed ipse suorum actuum conscius, personam ad iudicium postposuit destinare. Proinde experientiam tuam presentis præcepti auctoritate duximus fulciendam, quatenus conueniens in Salonem, Natalem fratrem, coepiscopumque nostrum saltem tot scriptis admonitum, studeat adhortari, ut supramemoratum archidiaconum in suo statim loco suscipiat. Quod si hoc facere contumaciter, ut consuevit, forte distulerit, usum ei pallij, qui ab hac sede concessus est, ex auctoritate sedis Apostolicæ contradicito. Quem si etiam amisso pallio, adhuc in eadem perseverare pertinacia perpexerit, Domini quoque corporis, ac sanguinis eundem antilitem participatione privabis. Eum verò, qui contra justitiæ regulam ad locum alterius provehi consentit, ab ejusdem archidiaconatus honore deponi præcipimus: quem, si ulterius in loco eodem ministrare præsumpserit, communionis sacre participatione privabis. Equumque

E

VIII.

* al. Festum
* al. Trevis

IX.

* al. Ducij

Reg. l. 2. ep. 15. ind. 11

X.

Reg. lib. 2. ep. 16. ind. 16. Grat. dist. 74. c. 2.

* al. Salonam
* al. itudeas

Grat. 7. q. 1. ep. 11.

* al. privas
mus

* al. m. ce-
vanda

III. *Isid.*

* al. interpo-
sitione

IV.

Reg. lib. 10. ep. 4.

V.

Reg. l. 4. ep. 55. Grat. dist. 180. ep. 5.

VI. *Isid.*

Reg. l. 4. ep. 55. Grat. dist. 100. c. 3.

VII.

Grat. 1. q. 1. c. 114. Hom. 4. in Evang.

Isid. 33.

* al. contemnit

* al. mihi

R. eg. l. 2. ep. 32.

Reg. lib. 2. ep. 52.

2. Tim. 2. d

R. eg. l. II. ep. 64.

* al. & contritionis suae fugae

Reg. lib. 2. ep. 18. ind. 10. * al. clarissimus

Reg. lib. 4. ep. 19.

enim est, ut asperos de iustitia sentiat, quos erga se positos in charitate contempnit. Restituo ergo loco suo Honorato archidiacono, instructam personam supradictus antistes, te compellente, dirigat, quae inuentionem esse, vel fuisse iustam eius suis nobis allegationibus possit ostendere. Sed & eundem archidiaconum ad nos venire praecipimus, ut quidquid iustum, quidquid omnipotenti Deo placitum fuerit, cognitis assertionibus partium decernamus. Nos enim nullum pro personali amore defendimus, sed auctore Deo, normam iustitiae, postposita cuiuslibet acceptione personae, seruamus.

Irem Honorato Salomitano, jam ex presbytero in diaconatum reducto: Dudum quidem decessoris nostri nostraeque praecipio ad dilectionem tuam cucurrerat, in qua & de objectis tibi calumniose capitulis fueras absolutus, & in tui gradus ordinem sine aliqua institutum alteratione restitui. Sed quia rursus ante non multum temporis spatium ad Romanam civitatem veniens, de quibusdam illic actis incongruis, & de sacrorum es conquestus alienatione vasorum, & dum pro hac re, quae tuis objectionibus respondere potuisset, sustineremus in hac civitate personas, Natalis Episcopus tuus, de hac luce migravit: necessarium iudicavimus eandem praecipiones tam decessoris nostri, quam nostras, quas dudum, ut dictum est, pro tua absolute transmissimus, praesentibus deinceps apicibus confirmare. Quamobrem a cunctis tibi objectis capitulis te plenius absolventes, in tui te ordinis gradu sine aliqua volumus alteratione permanere: ut nihil tibi penitus mota a praefato viro quaestio, qualibet occasione praedictet.

Irem eidem in alia epistola post multa: Sed etiam nunc dico, aut eandem personas, videlicet Joannem Chalcedonensem, & Athanasium Illauros presbyteros in suis ordinibus suscipe, eisque illaures praebere: aut, si hoc fortasse non solueris, omni alteratione postposita, de eorum causa statuta majorum, aut canonum terminos custodi. Sin vero, nos quidem inferre rixam non volumus, sed tamen venientem a vobis non devitamus. Quid autem de episcopis, qui verbis tuis timentur, canones dicant, bene fraternitas vestra novit. Pastores etenim facti sumus, non percussores. Et egregius praedicator, dixit: *Argue, obsecra, increpa cum omni patientia, & doctrina.* Nova vero, atque inaudita est praedicatio, quae verberibus exigit fidem.

X.

Irem Cardinales violententer in Patochius ordinatos forensibus, in pristinum cardinem Gregorius revocabat. Quapropter Joanni Episcopo Syraculano scribens ait: Quotundam ad nos relatione pervenit, Cosmam, qui ex monacho monasterij sanctae Luciae, a decessore tuo veneranda memoriae Maximiano in ecclesia Syraculana subdiaconus factus, atque a te postea in possessione, quae Juliana vocatur, presbyter dicitur ordinatus, ita nimia tristitia, & soloci qualitate vehementer afflictum, ut vitam sibi poenam vexilmet, & contritionis suae, fugam, quaerit auxilium. Et ideo, quia tales ergo subjectos nostros debemus existere, quales nos, si subjecti fuisset, nostros volumus esse praepositos: magna benignitatis est, si eum in ecclesiam, ubi subdiaconatus est functus officio, sanctitas tua reducere, atque illic presbyterum studuerit continere Cardinalem. Quod & facere, quantum arbitramur, debes, si nihil est, quod iuste contra ipsum animum tuum exasperet. Si vero aliqua culpa est, suis nobis hoc epistolae fraternitas tua, ut scire possimus, infinuet.

XI.

Quanta curiositate Gregorius idoneos quoque ad regimen destitutarum, quaesivit plebium, breviter indicabo: ut tantus vir non solum doctrinis, quin & operibus verus patrefamilias fuisse gregis Domini probabiliter colligatur. Ait enim in epistola Maximiano Syraculano Episcopo: Felix vir consularis praesentium lator, edocuit nos, esse quemdam in illis partibus presbyterum, qui ad episcopatus ordinem provehi probatae vitae merito dignus appareat. Hunc ergo fraternitas tua coram te deduci faciat: cumque sicut Artus sum, propter animae periculum diligenter examinet. Quem si ad hunc provehi gradum dignum esse perspexerit, ad nos studeat declinare, ut eum, Domino disponente, loco, cui praevideamus, possimus ordinare pastorem. Irem Cypriano Diacono: Amantissimas dilectionis tuae epistolas de domini Maximiani obitu, mense Novembri suscepi. Et quidem ille ad praemia desiderata pervenit, sed infelix populus Syraculanae civitatis lugendus est, qui pastorem talem diu habere non meruit. Proinde dilectionis tuae sollicitudinem gerat, ut in eadem ecclesia talis debeat ad ordinandum eligi, qui post dominum Maximianum, eisdem regiminis locum non indignus videatur, aut immeritis fortiri. Et quidem credo, quod Trajanum presbyterum maxima pars eligat, qui, ut dicitur, bonae mentis est, sed, quantum suspicor, ad regendum locum illum idoneus non est. Tamen, si melior inveniri non valer, & ipse nullis criminibus tenetur involutus, condescendi ad eum, cogente nimia necessitate, potest. Si autem mea voluntas ad hanc electionem quaeritur, tibi secretò indico, quod volo: quia nullus mihi in eadem ecclesia, post dominum Maximianum, tam dignus videtur, quam Joannes archidiaconus Garmentis ecclesiae. Qui, si fieri potest, ut eligatur, credo, quod apta valde persona inveniatur. Sed ipse quoque prius de criminibus, quae impetire possunt, a te secreto requirendus est: a quibus, si liber inventus fuerit, eligi jure potest. Quod si actum fuerit, etiam frater, & coepiscopus noster Leo ei confessionem praestare debet: liber ad ordinandum valeat inveniri. Item Clementine patricia: Amanum presbyterum a Surrentinis ad episcopatum gloriosa filia electum esse cognosces: Quem quia huic sanctissimus debere transmitti, contritari de ejus absentiae non debetis, quia nec abscedere creditur, qui mente vobiscum est. Et quoniam pastorem quaerentibus, is, qui vobis olim placuit, gratus est: omnipotentem Deum benedicentes, Christiana magis in hoc devotione gaudere. Et ut ad nos celestis alius profuturus venire debeat, hilariter studeat: quia sinceram charitatis est exultare, quando is, qui diligitur, ad hoc vocatur, ut crescat. Item Passivo Episcopo: Bene novit fraternitas vestra quam longum tempore Apurium pastoralis sit sollicitudine destitutum. Ubi diu quaesivimus, quis ordinari debuisset, & nequaquam potuimus invenire. Sed quia Opportunus mihi in moribus suis, in psalmodiae studio, in amore orationis valde laudatus, religiosam vitam omni modo agere dicitur: hunc volumus, ut fraternitas vestra ad se faciat venire, & de anima sua ad monent, quatenus, in bonis studiis crescat: & si nulla ei critica, quae per legis sacrae regulam morte multata sunt, obviat, tunc hortandus est, ut vel monachus, vel a nobis subdiaconus fiat: & post aliquantum temporis, si Deo placeat, ipse ad pastorem curam debeat promoveri. Item Venantio patricio Panormitano petenti sibi quandam presbyterum Episcopum consecrari, rescribit inter cetera, dicens: Hunc presbyterum dare omnino nobis excellentiae vestra scia esse difficile: quia personarum nos necessitas, ad ordinanda alia loca pastoribus destituta, non levis augeat.

tur, credo, quod apta valde persona inveniatur. Sed ipse quoque prius de criminibus, quae impetire possunt, a te secreto requirendus est: a quibus, si liber inventus fuerit, eligi jure potest. Quod si actum fuerit, etiam frater, & coepiscopus noster Leo ei confessionem praestare debet: liber ad ordinandum valeat inveniri. Item Clementine patricia: Amanum presbyterum a Surrentinis ad episcopatum gloriosa filia electum esse cognosces: Quem quia huic sanctissimus debere transmitti, contritari de ejus absentiae non debetis, quia nec abscedere creditur, qui mente vobiscum est. Et quoniam pastorem quaerentibus, is, qui vobis olim placuit, gratus est: omnipotentem Deum benedicentes, Christiana magis in hoc devotione gaudere. Et ut ad nos celestis alius profuturus venire debeat, hilariter studeat: quia sinceram charitatis est exultare, quando is, qui diligitur, ad hoc vocatur, ut crescat. Item Passivo Episcopo: Bene novit fraternitas vestra quam longum tempore Apurium pastoralis sit sollicitudine destitutum. Ubi diu quaesivimus, quis ordinari debuisset, & nequaquam potuimus invenire. Sed quia Opportunus mihi in moribus suis, in psalmodiae studio, in amore orationis valde laudatus, religiosam vitam omni modo agere dicitur: hunc volumus, ut fraternitas vestra ad se faciat venire, & de anima sua ad monent, quatenus, in bonis studiis crescat: & si nulla ei critica, quae per legis sacrae regulam morte multata sunt, obviat, tunc hortandus est, ut vel monachus, vel a nobis subdiaconus fiat: & post aliquantum temporis, si Deo placeat, ipse ad pastorem curam debeat promoveri. Item Venantio patricio Panormitano petenti sibi quandam presbyterum Episcopum consecrari, rescribit inter cetera, dicens: Hunc presbyterum dare omnino nobis excellentiae vestra scia esse difficile: quia personarum nos necessitas, ad ordinanda alia loca pastoribus destituta, non levis augeat.

Sed quia necessitate ordinandarum se angustatum meminit personarum: ne indicatus quemquam promovibile putetur, uno exemplo videtur esse docendum. Ait enim in epistola Joanni Episcopo: Ne incauta eorum ordinatio, qui ad episcopatum eliguntur, valeat provenire, vigilanti de eorum personis est sollicitudine requirendum. Indicatum si quidem nobis est, Florentium archidiaconum ecclesiae Antiochianae, qui ad episcopatum electus fuerat, scripturam quaedam sacrae scientiam habere, sed ita aetatis esse senio jam confectum, ut ad regiminis officium non possit alligere, & adjucentes etiam ita illum tenacem existere, ut in domum ejus amicus ad charitatem nunquam intreat. Rusticus autem, diaconus ejusdem ecclesiae, qui similiter electus fuerat, vigilans quidem homo dicitur, sed, quantum asseritur, psalmos ignorat. Florentium vero diaconum ecclesiae Ravennatis, qui electus ab omnibus memoratur, sollicitum esse novimus, sed qualis sit interior, omnino nescimus. Ideoque fraternitas tua, una cum fratre, & coepiscopo nostro Amrenio supra scriptae Antiochianae ecclesiae visitatore illuc festinate accedere, & diligenter de vita ac moribus singulorum requirere: vel si de nullo sibi iuri crimine conficij, quod eos ad hoc officium veret accedere. Pariter etiam requirendum est, si hoc, quod de praefato archidiacono dictum est, quia nunquam amicus domum ejus ingressus est, si ita se veritas habeat: & utrum ex necessitate, an ex tenacia talis sit: aut si ita senex est, ut ad regendum non possit alligere: vel si tactis sacrosanctis evangelicis sicut nobis nunciatum est, jusjurandum praebit, nunquam se ad episcopatum accedere, Sed & de Rustico diacono, quantum psalmos minus tenet, scrutandum est. Florentio autem diacono Ravennati si nullum, sicut diximus, crimine est, quod obsolat, apud episcopum ejus agi necesse est, ut ei debeat cessionem concedere: non tamen ex nostro mandato, vel dicto, ne contra suam voluntatem eum concedere videatur.

Et quidem Gregorius, prudenter cognoscens totum corpus Ecclesiae tam per bonos episcopos feliciter stare, quam per malos infeliciter cadere: non solum diversarum gentium diversis ordinis clericos, verum etiam vacantes episcopos, in sua dioceseo episcopatus invitabat. Unde Sebastiano Sirmienti Episcopo inter cetera scribit, dicens: Debitum salutationis alioquin solvens, indico, quod ad me Bonifacio Defensore referente pervenit: quia vobis sanctissimus frater noster, dominus Anastasius, Patriarcha in una suarum civitatum regendam vobis ecclesiam committere voluit, & consensit noluitis, quem sensum, & sapientiam vestram valde ergo libenter amplexus sum, & laudavi vehementer: & vos felices, me infelicem esse deprecavi, qui tali hoc tempore regimen Ecclesiae suscipere consensit. Si tamen animus vester fortassis fratris condescendendo, & misericordiae operibus intentus, ad hoc unquam consentire decreverit: peto, ut amoris meo alium minime praeparatis. Sicut enim in Sicilia insula ecclesiae vacantes episcopi: & si vobis placet, auctore Deo, Ecclesiam regere, juxta beati Petri Apostoli limina, cum ejus adjutorio melius potestis. Si vero non placet, feliciter state, & pro nobis infelicibus exorate.

Interea Gregorius locis munitis, episcopis constituitis.

* al. secretis

* al. facere

Grat. dist. 6. cap. 11.

XII. Reg. lib. 12. ep. 6. Grat. dist. 15. cap. 1.

* al. addit. centes

XIII. Reg. lib. 4. ep. 35.

Reg. lib. 1. ep. 3.

disparatas ecclesias adunabat. Quapropter Bacaudæ For- mienſi Epifcopo ſcribit, dicens: Et temporis neceſſitas nos perurget, & imminutio perſonarum exigit, ut deſtitutiſſis eccleſiis, ſalubri, ac provida debeamus diſpoſitione ſuccur- rere. Et ideo quoniam Eccleſiam Minturnenſem funditus »tam cleri, quã plebis deſtitutam deſolatione cognovimus: »namque pro ea petitionem, quatenus Formianæ eccleſiæ, in »qua beati Eraſmi martyris corpus requieſcit, cuique frater- »providentes: neceſſarium duximus, conſulentes tam deſola- »tionis loci illius, quã tuæ eccleſiæ paupertati, reditus fu- »prædicte eccleſiæ Minturnenſis, vel quidquid ei antiquo »modernoque jure, vel privilegio potuit, poteſtve qualiter »ratione competere: ad tuæ eccleſiæ juſ poteſtatemque hæc »præcepti noſtri auctoritate migrare, ut à præſenti tempore »ſicuti de propria eccleſiâ debeas cogitare, eique competen- »tia tua proviſione diſponere, quatenus deinceps, quod pe- »nere, nunc uſque potuit, pauperum eccleſiæ tuæ utilitatibus »clericis proficiat.

XV. Reg. lib. 2. ep. 31. Grat. 16. q. 1. c. 48.

Item Benenato Epifcopo: Et tempore qualitas, & vi- cinitas nos locorum invitat, ut Cumanam atque Mi- ſenatium unire debeamus eccleſias: quoniam hæ non lon- go à ſe itineris intervallo ſejunctæ ſunt: nec, peccatis fa- cientibus, tanta populî multitudo eſt, ut ſingulos, ſicut olim »fuit, habere debeant ſacerdotes. Quia igitur Cumanî ca- »ſtri ſacerdos vitæ hujus curſum explevit, utriusque noſ- »eccleſiæ præſentis auctoritatis pagina uniſſe, tibi que com- »miſſe cognosce: propriumque utrumque eccleſiarum ſci- »to te eſſe Pontificem: & quecumque tibi de earum patri- »monio, vel cleri ordinatione promotioneve juxta canonum »ſtatuta viſa fuerint, ordinare atque diſponere habeas, ut »propriis revera ſacerdos, liberam ex noſtræ auctoritatis cõ- »ſenſu atque permiſſione licentiam. Ubi verò commodius, »aut utilius eſſe proſpexeris, habitato: ita ſane, ut alteram »eccleſiam, à qua corporaliter ad præſens abſens eſt, ſollicita »providentique cura diſponas quatenus divina illic myſte- »ria ſolemniter, auxiliante Domino, peragantur. Frater- »nitas ergo tua tantò in adhortationibus lucrandi que anima- »bus ſollicitiore cura ſemper invigilet, quantò ſe unitarum »eccleſiarum gubernationis onera ſuſcepſiſſe cognoscat.

Reg. lib. 1. ep. 77.

At verò civitatum deſolatam Pontifices Gregorius vacantibus civitatibus incarnare curabat. Unde Martino, Epifcopo Corthicæ inter cætera ſcribens: Quoniam, in- »quit, eccleſia Tanitana, in qua dudum fuerat honore ſa- »cerdotali tua fraternitas decorata, ita eſt, delictis facienti- »bus, hoſtili ſenitate occupata, & diruta, ut illuc ulterius »ſpes remeandi nulla remaneret, in eccleſiam te Alerienſem, »quæ jam diu eſt Pontificis auxilio deſtituta, Cardinalem »ſecundum petitionis tuæ modum hæ auctoritate conſti- »tutum ſine dubio ſacerdotem. Ita ergo ſtudio vigilantium »cum Dei amore, ſecundum canonum præcepta cuncta di- »ſpone, & ordina, ut, & fraternitas tua ſuis deſideriis ſe gau- »dedit eſſe poſitam, & eccleſia Dei æterno gaudio repleretur, »Cardinalem te ſuſcepſiſſe Pontificem. Item Joanni, Epi- »ſcopo Squillaceno: Paſtoralis officij cura nos admonet, »deſtitutis eccleſiis proprios conſtituere ſacerdotes, qui gre- »gem Dominicum paſtorali debent ſollicitudine gubernare. Propterea te Joannem ab hoſtibus captivatum Liſitanæ »civitatis Epifcopum in Squillacena Cardinalem neceſſe du- »ximus conſtituere ſacerdotem: ut & ſuſceptam ſemel ani- »matum curam intuiu future retributionis impleas. Et li- »cet à tua, hoſte imminente, depulſus ſis, aliam, quæ paſto- »re vacat, debeas eccleſiam gubernare: ita tamen, ut in civi- »tatem illam hoſtibus liberam effici, & Domino protegen- »te, ad priorem ſtatum contingerit, revocari: in eam, in qua »& pius ordinatus eſt, eccleſiam revertaris. Si autem præ- »dicta civitas continua captivitatis calamitate premitur, in »hac, in qua à nobis ordinatus eſt, debeas eccleſia permanere.

Reg. lib. 2. ep. 25. ind. 10.

Item Joanni Epifcopo Velitrano. Poſtquam hoſti- bus impietas diverſarum civitatum, ita peccatis facienti- »bus, deſolavit eccleſias, ut reparandi eas ſpes nulla, populo »deficiente, remaneret: majori valde cura conſtringimur, ne »deſunctis earum ſacerdotibus, reliquæ plebis, nullo pa- »ſtoris moderamine gubernante, per devia fidei, hoſtis »callidi rapiantur, quod abſit, invidia. Hujus ergo rei ſol- »licitudine ſæpe communiti, hoc noſtro ſedit corde conſiliâ, »ut vicinis eas mandarems pontificibus gubernandas. Ideo- »que fraternitati tuæ curam gubernationemque trium Taber- »nenſium eccleſiarum prævidimus cõmittendam, quam tuæ »eccleſiæ aggregari uniuſque neceſſe eſt, quatenus utrarum- »que eccleſiarum ſacerdos, & rector, Chriſto adjutore, poſſis »exiſtere: & quecumque tibi de ejus patrimonio, vel aleri »ordinatione ſeu promotione, vigilantia ac canonica viſa fue- »rint cura diſponere, quippe, ut pontifex propriis liberam »habeas ex præſenti noſtra permiſſione licentiam. Item »Gratiſo Numentano Epifcopo curam gubernationemque »ſancti Anthemiæ eccleſiæ, in Cuium civitatis Sabinorum »territorio conſtituta incarnanda conjunxit. Item Agnel- »lo Epifcopo Fundano poſt aliqua: Quoniam propter cladè »hoſtilitatis, nec in civitate, nec in eccleſiâ tua eſt cuiquam »habitandi licentia: ideo hæc te auctoritate noſtra Ter- »racinenſis eccleſiæ Cardinalem conſtituimus ſacerdo-

Reg. lib. 2. ep. 11. ind. 10.

S. Greg. Tom. I.

* al. guber- nata: per in- via

tem. Et poſt pauca: Illud quoque fraternitatem tuam ſci- re neceſſe eſt, quoniam ſic te prædicte Terracinenſis eccle- ſiæ Cardinalem eſſe conſtituimus ſacerdotem, ut, & Fun- denſis eccleſiæ Pontifex eſſe non deſinas, nec curam gu- bernationemque præterea.

Sed & expulſos epifcopos, quos tam citò Gregorius, vel incarnare non poterat, vel quorum reditum ad ſedes pro- prias contingere poſſe ſperabat, aliis epifcopis, qui tunc videlicet in locis ſuis debebant, interim pro ſuſtentione, ac ſtipendiis præſentis vitæ jungebat, generaliter, dicens: Fratres, & coepifcopos noſtros, quos & captivitatis diver- ſarumque neceſſitarum anguſtiæ compungunt, ſtudeat con- ſolandos, convivendosque vobifcum in eccleſiaſticis ſuſtenta- tionibus libenter ſuſcipere: non quidem, ut per communio- nem epifcopalis throni dignitas dividatur, ſed, ut ab ec- cleſiâ juxta poſſibilitatem ſufficientia debeant alimenta per- cipere. Sic enim & proximum in Deo, & Deum in proxi- mo diligere comprobatur. Nullam quippe eis nos in- veſtris eccleſiis auctoritatem tribuimus, ſed tantum veltriſ- ſolatis eos contineri ſummopere horramur.

XVI. Reg. lib. 1. ep. 43.

Loca quoque ſedium prudentiſſimus Pontifex accepta juſta occasione mutabat. Unde Joanni Epifcopo Vellitra- no ſcribit, dicens: Temporis qualitas admonet, epifcopo- rum ſedes antiquis certis civitatibus conſtitutas, ad alia- que ſecutiore putamus ejuſdem diceceſis loca tranſponere, quo, & habitatores nunc degere, & barbaricum poſſint pe- riculum facilius declinare. Propterea te Joannem fratrem coepifcopumque noſtrum Vellitrenſis civitatis, ſedemque tuam in loco, qui appellatur Arenata, ad ſanctum Andream Apoſtolum præcipimus exinde tranſmigrare: quatenus, & ab hoſtilitatis incurſu liberior exiſtere vales: & illic con- ſuetudine ſolemniū, feſta diſponas.

XVII. Grat. 7. q. 1. c. 44. Reg. lib. 2. ep. 11.

Et notandum, quòd Gregorius licet monaſteria, & epifco- patus unierit, atque vacantes epifcopos vacantibus civi- tatibus incarnare ſtuderit, nunquam tamen epifcopum ab integritate ſuæ eccleſiæ, vel ipſe in aliam commutavit, vel ſub quacumque occasione migrare conſenſit. Nam poſtquam Demetrium Neapolitanum Epifcopum ſuper cri- minibus manifeſtis depoſuit: cum ab eiſdem Neapolitanis incarnari ſibi Paulum Nepeſinum Epifcopum magnopere quaereret: diſcretiſſimus pontifex viſitatione civitatis Nepeſinæ Joanni Epifcopo delegata, eundem quidem Paulum viſitatore illis tribuit: Cardinalem verò conſtituere tam primò diſpenſatione diſtulit, quàm poſtea penitus reſuſcitavit. Cui poſtmodum licentiam revertendi ad ſuam diceceſim concedens, centum ſolidos de Neapolitana eccle- ſiâ, & unum puerulum orphanum, qualem ipſe de familia ejuſdem eccleſiæ voluiffet, dari præcepit.

XVIII.

Aharum parochiarum clericos ſibi & aliis, diſcretiſſimus Pontifex diſcretiſſimè incarnare curabat. Quapropter Helia preſbytero & abbati provincie Ilaurie poſt aliqua ſcribens: Filium, inquit, veſtrum Epiphanium mandaviſti, ut ad ſacrum ordinem provehere deberemus, vobifque retranſ- mittere. Sed in uno vos audivimus, in altero verò audire- nimus potuimus. Diaconus quidem factus eſt: ſed quiſ- que ſemel in hac eccleſiâ ſacrum ordinem acceperit, egre- diendi ex ea ulterius licentiam non habet. Si ergo videres vos non potui, hæc ex te conſolationem habeo, quia in filio veſtro requieſco.

XIX. Reg. lib. 1. ep. 10.

Item Maximiano Epifcopo Syracuſano: Præſentium te- lator Felix diaconus, cum nullatenus in hæreticorum dog- ma lapſus ſit, nec à catholica fide diſceſſerit, pravis illeceſtis adverſus Conſtantinopolitanam Synodum ſuſpicionibus, in- ſtrictorum ſe ſeparatione removerat. Qui cum Romam veniſſet, recepta à nobis, juvante Domino, ratione, exceſ- ſum ſuum recepta Domini corporis communionem cor- rexerit. Quia ergo, ut dictum eſt, non in hæreſim incidit, ſed à ſacris generalis Eccleſiæ miniſteris, quaſi rectè ſtu- dio intentionis erravit, imbecillitati ejus atque neceſſitati- bus conſulentes, maximeque ſuſtentioni ejus pietatis in- tuitur providentes, in tua Syracuſana eccleſiâ eum prævi- dimus incarnandum. Item Fortunato, Epifcopo Neapoli- tano: Fraternitatem tuam à nobis petiſſe recolimus, ut Gratianum eccleſiæ Venafianæ diaconum, tuæ concedere- mus eccleſiæ incarnandum. Et quoniam nec epifcopum, cui obſecundare, nec propriam habet eccleſiam, hoſte ſcili- cet prohibente, quo ſuum debeat miniſterium exhibere: pe- titiorem tuam non prævidimus differendam. Idcirco, ſcri- ptis tibi præſentibus, cum neceſſariò duximus conceden- dum, habituro licentiam diaconum illum, noſtra interve- niente auctoritate, eccleſiæ tuæ, Deo propitio, conſtituere Cardinalem.

XX. Reg. lib. 1. ep. 14. * al. dogma: ta

Item Cypriano diacono: Sicut dilectio tua ſtudioſè la- boravit pro perſona fratris, & coepifcopi noſtri Joannis, ut in Syracuſana eccleſiâ, auctore Deo, debuiffet ordinari: ita nunc neceſſe eſt, ut per dilectionis tuæ ſtudia ei quoque re- giminis ſolatia miniſtrentur. Quemdam enim preſbyterum proprium habuiſſe ſe perhibet, qui tamen à fratre, & coe- piſcopo noſtro Leone in * Catineneſi eccleſiâ dicitur ordi- natus. Et quia in novam eccleſiam vadit, & ſuos illic pro- prios homines habere neceſſe eſt, ut dum cauſarum tumultibus premitur, in ſecreto ſuo inveniat, ubi requieſcat.

Reg. 1. ep. 20.

D ij

* al. Catha- neni

* al. dulci-
ter perſua-
deri debet

XXI.

Reg. lib. 1.
ep. 81.

XXII.

Reg. l. 2. ep.
31.

* al. prope-
rabit

Reg. l. 2.
ep. 27. ind.
10.

XXIII.
Reg. l. 3. ep.
11. ind. 12.

* al. hiera-
ticiis

XXIV.

prædicto fratri, & coepiscopo nostro Leoni blande, & le-
niter persuadere debes, ut ei præfatum presbyterum cede-
re debeat: ne quem tam benignis ad ordinandum celsis,
ordinatum deservire fortasse videatur.

Antiquissimum ecclesiastica consuetudinis ordinem
Gregorius ab Apostolis traditum, & ad sua usque tempora
solemniter conservatum, ad studiosissime retinebat, ut
nullum, quantalibet sanctitate, sapientia, nobilitateve polle-
ret, anterioribus clericis in conventu, confessu, statione, sive
subscriptione præponeret. Unde Januario, Caralitano Epi-
scopo, scribens: Liberatus, inquit, de quo nobis tua frater-
nitatis indicavit, qui diaconi fungi perhibetur officio, si à de-
cessore tuo non factus est Cardinalis, ordinatis à te diaconis
nulla debet ratione præponi: ne eos, quos consecrando pro-
basse cognoveris, reprobare supponendo quodam modo
videaris. Prædictum itaque Liberatum, quem reprimen-
dus ambitionis inflat spiritus, omni instantia ab intentus
sui pravitate compelle, & ultimum inter diaconos stare
constitue: ne dum se illicite præferri contendit, immeritus
locus, in quo nunc situs est, judicetur. Cujus tamen si obe-
dientia fueris invitatus, & cum post hoc facere Cardinalem
volueris, nisi pontificis sui celsionem solemnem more me-
ruerit, abstinentum ab ejus incardinacione memineris: quo-
niam æquitati convenire non ambigis, ut aliis servare non
differas, quod ipse quoque tibi servare desideras.

Hujus videlicet antiquissimæ consuetudinis ordine Gre-
gorius provocatus, defunctorum episcoporum ecclesias
pro faciendo inventario, & eligendo legitimæ opinionis epi-
scopo, vicinis episcopis commendabat, hoc modo, scri-
bens: Obiitum illius antistitis directæ relatio patefecit. Qua-
propter visitationis desinitur ecclesiæ, fraternitati tuæ ope-
ratam solemniter delegamus: quam ita te convenit exhibere,
ut nihil de profectionibus clericorum, redditu, ornatu, mini-
steriisque vel quidquid illud est, in patrimonio ejusdem à
quoquam præsumatur ecclesiæ. Et ideo fraternitas tua ad
prædictam ecclesiam ire præpetet, & assiduis adhortatio-
nibus clerum plebemque ejus admonere festinet: ut remoto
scilicet, uno eodemque consensu talem sibi præficiendum
expectant sacerdotem, qui & tanto ministerio dignus valeat
reperiri, & à venerandis canonibus nullatenus respuatur.
Qui dum fuerit postulatus, cum solemnitate decreti omni-
um subscriptionibus roborati, & dilectionis tuæ testimo-
nio litterarum, ad nos veniat consecrandus: commonentes
etiam fraternitatem tuam, ut nullum de altera eligi per-
mittas ecclesiæ, nisi forte inter clericos earumdem civitatum,
in quibus visitationis impendis officium, nullus ad episco-
patum dignus, quod evenire non credimus, poterit inveniri:
provisurus ante omnia, ne ad cujuslibet conversationis me-
ritum laica personæ aspirare præsumant, & tu periculum
ordinis tui, quod ablit, incurras. Monasteria autem, si qua
sunt in ipsius parochia constituta, sub tua cura, dispositio-
neque quovisque illic proprius fuerit episcopus ordinatus,
esse concedimus: ut sollicitudinis tuæ vigilantia proposito
suo congrua, Deo adjuvante, actione respondeat.

Item clero, ordini, & plebi: Vestri antistitis obitum co-
gnoscentes, curæ nobis fuit desinitur ecclesiæ visitationem
fratri, & coepiscopo nostro Joanni solemniter delega-
re: cui dedimus in mandatis, ut nihil de profectionibus
clericorum, redditu, ornatu, ministeriisque à quoquam usur-
panti pariat, cujus vos assiduis adhortationibus convenit o-
bedire, quatenus in ecclesiastico obsequio sacerdos exquirat-
ur, qui à venerandis canonibus nulla diceret ratione,
Qui dum fuerit postulatus cum solemnitate decreti omni-
um subscriptionibus roborati, & visitationis pagina prosequen-
te, ad nos veniat ordinandus: provisurus ante omnia, ne cu-
juslibet vitæ, vel meriti laicam personam præsumatis eli-
gere: nam non solum talem ad episcopatus apicem nulla
ratione provehendum, verum etiam vos nullis intercessio-
nibus veniam promereri posse cognoscite: sed omnes, quos
ex vobis de laica personæ aspirante conspexerit, ab officio,
& à communione alienos faciendos proculdubio nove-
ritis.

Nulla occasione Gregorius quidquam de donariis, sive
prædiis quarumlibet ecclesiarum pauebatur auferri. Idcirco
Maximiano Syracuso Episcopo inter alia scribit, di-
cens: Charitatem tuam commoneere curavimus, ut si quis-
piam episcoporum de hac luce migraverit, vel quod ablit,
pro suis fuerit remotus excessibus: convenientibus hiera-
rarchicis, cunctisque cleri prioribus, atque in sui præsentia
inventarium ecclesiæ rerum facientibus, omnia quæ repe-
rita fuerint, subtiliter describantur: nec, sicut antea fieri di-
cebatur, species quædam, aut aliud quodlibet de rebus ec-
clesiæ, quasi pro faciendi inventarii labore, tollatur. Sic
namque ea, quæ ad munitionem facultatis pauperum per-
tinent, desideramus expleri, ut nulla penitus in rebus eorum
ambitionis hominibus venalitate relinquantur occasio. Vi-
sitatores ecclesiarum, clerici quoque eorum, qui cum ipsis
per non suæ civitatis parochias fatigantur, aliquod laboris
sui capiant, te disponente, subsidium. Justum namque
est, ut illic consequantur stipendium, qui pro tempore
suum commodare reperuntur obsequium

Consuetudines dationum, vel xeniorum à suis episcopis

A accipere Gregorius, quasi pondus quoddam pestiferum toto
mentis conamine detestabatur. Unde Felici, Episcopo Messa-
nensi: Consuetudines, inquit, quæ ecclesiis nocentur gra-
vamen inducere, nostra nos decet consideratione remitte-
re: ne illud aliqua cogantur inferre, unde sibi inferenda de-
bent potius expectare. Clericis quidem tuis, vel alio-
um consuetudinem te oportet illibatam servare, eisque, anis sin-
gulis, quæ sunt conluta transmittere: nobis vero de cætero,
ne quid transmitti debeat, inhibemus. Et quoniam non
delectamur xenis, palmatianis, quas tua direxit fraterni-
tas, cum gratiarum actione susceperimus: sed eas, ne quod
exinde sentire posses dispensandum, digno fecimus pretio
venundari: & id tuæ fraternitati transmissimus sigillatum.
Sed quia charitatem tuam ad nos velle venire cognovimus,
scriptis præsentibus admonemus, ut ad veniendum non de-
beas labore assumere: sed ora pro nobis, ut quanto nostri-
neris intervalla dislocant, tanto animis nostris adinvicem,
Christo adjuvante, simus in charitate conjuncti: quatenus
alterna nos obsecratione juvantes, susceptum officium ven-
turo integro judici regnemus. Item Joanni, Episcopo
prima Justiniana, cui & pallium mittit, & vices suas com-
mittit, post multa scribit: Xenia autem vestrae sanctitatis
suscipere omnino nolueram, quia valde esset incongruum,
ut à prædatis atque afflictis fratribus munera percipere vi-
deremur: sed responsas vestri, alio me argumento vice-
runt, ad eum illa deferentes, à quo non possent, vestrae fra-
ternitatis oblationes repellere.

Hinc est, quod Gregorius episcoporum neminem ad ur-
bem fatigare delectans, Maximiano, Syracusano Episcopo
vices suas per Siciliam totam commisit: præcipiens, ut
omnes episcopi, semel in quinquennio Romanam veniant.
Unde Cypriano diacono scribens: Novit, ait, dilectio tua
hanc olim consuetudinem tenuisse, ut fratres, & coepiscopi
nostri, Romanam semel in triennio de Sicilia conveniant:
sed nos eorum labori consulentes, scias, constituisse, ut
suam hic semel in quinquennio præsentiam exhiberent, &
cætera. Ubi notandum, quia si beatus Gregorius xenia,
quod credi nefas est, anhelaret, non episcoporum adventus
à triennio in quinquennium proteraret, immo à triennio in
biennium proculdubio festinat.

Sed quando xenia gratè susciperet, qui quamvis dispen-
sandas alienis elemosinas reculare timeret, eas tamen
& timendo suscipiebat, & cautissime dispensabat: quæ
adeo sua dare, & aliena non accipere consueverat, ut etiam
rerum quarundam pretia penitus resutaret. Unde Eulogio
Patriarchæ Alexandrino inter cætera scribit, dicens: Deo
lignis, quod scribitis, quia brevia fuerint, navis, per quam
transmissa sunt, qualitas fecit: quia si major navis venisset,
potuissent ligna etiam majora transmittere. Quod autem
dicitis, quia si majora transmittamus, pretium datis laugi-
tati quidem gratias agimus, sed accipere pretium, & evange-
lio interdicente prohibemus. Nos enim ea quæ transmitti-
mus ligna, non emimus: & quomodo possumus pretium ac-
cipere, cum scripsum sit: *Gratis accepistis, gratis date?*
Nunc ergo juxta modum navis per nauclerum parva ligna
transmissimus: sequenti vero anno, si omnipotenti Deo pla-
cuerit, majora præparamus.

Non mirum si liberalissimus Pontifex quibus consuetudi-
nes à suis suffraganeis, nulla xenia capiebat, quibus ipse, si
qua necessaria videbantur, suis hilantur ministrabat. Unde
Venantio Episcopo Perusino scribit, dicens: Fratrem,
& coepiscopum nostrum Ecclesium frigore omnino labora-
re cognovimus, pro eo quod hiemale vestem non habeat.
Et quia aliquid sibi à nobis petiri debere transmitti, frater-
nitati tuæ ad hoc per latorem præsentium transmissimus amy-
phimallum, & tunicam, vel pæctorale, ut ad te ei debeant
sine mora transmitti. Et ideo ad prædictum fratrem nostrum
sub omni illa celeritate stude transmittere: atque nobiscum
hoc ipsum, quia transmissis tuis renuntiare epistolis non
omittas: sed ita fac, ut ad transmittendum, quia vehementer
frigus est, moram aliquam minimè facias.

Item eidem Ecclesio Clusino Episcopo: Scripta frater-
nitatis vestrae suscipientes, contristati sumus, quod vos per-
eas, & graviter infirmatos, & adhuc debiles esse cognovi-
mus. Et licet sanctitatem vestram videndi desiderium ha-
beremus, bene tamen fecistis, isto vos illic tempore conti-
nere: ne venientes huc, de agritudinis vestrae molestia reci-
divam nobis tristitiam faceretis. Et post pauca: Unum
autem caballum vobis, qualem invenire potuimus, de
benedictione sancti Petri transmissimus, ut habeatis, cum
quo post infirmitatem vestram possitis.

Tali parono tunc illius temporis pontifices ampliati, tam
novas ecclesias à fundamentis constituentes ornare, quam
veteres quoque splendidissime renovare ceperunt. Nam
Gregorius nihil in suis episcopis magis, quam sanctita-
tem, sapientiam & liberalitatem curiosissime quaeritabat.
Quod, ut significantis eluceat, quoddam epistoliarum
ejus adhibeo, quarum testimonio lector meus quorundam
episcoporum viria reprehensa cognoscatur. Ait enim
in epistola Secundino Servo Dei inter cætera, sic:

Fratrem nostrum Maximianum Episcopum verbis, qui-
bus vales, excita, quia cum obdormisse suspicor, Nam

Reg. l. 1. ep.
64. ind. 91

XXV.

Reg. l. 2. ep.
19.

Reg. l. 6. ep.
19.

XXVI.

Reg. l. 7. ep.
29. ind. 11.

XXVII.

Reg. lib. 10.
ep. 53. ind. 54.

Reg. l. 8. ep.
46. ind. 3.

XXVIII.

XXIX.
Reg. l. 5. ep.
29.

» venerunt quidam ad me in quibus erant quidam senes men-
 » dicantes, qui a me discuti sunt, a quibus, & quid acceperint,
 » per singula reulerunt quanta eis, & a quibus in itinere data
 » sunt. Quos dum sollicitè de prædicto fratre requirem, quid
 » eis delisset, responderunt se eum rogasse, sed ab eo se omni-
 » no nihil accepisse, ita, ut neque panem in via acceperint,
 » quod dare omnibus illi Ecclesie semper familiare fuit. Di-
 » xerunt enim: Respondit nobis dicens: Non habeo, quod vo-
 » bis dare possim. Et miror si is, qui vestes habet, cellaria habet,
 » argentum habet, quod pauperibus debeat dare, non habet. Dic
 » ergo illi, ut cum loco mutet, & mentem. Non sibi credat solâ
 » lectionem, & orationem sufficere, ut remotus studeat federe,
 » & de manu nihil fructificare: sed largam manum habeat,
 » necessitatem patientibus concurrat, alienam inopiam suam
 » credat: quia si hæc non habet, vacuum episcopi nomē tenet.

XXX.
 Reg. lib. 9.
 ep. 9. ind. 4.
 Ep. 1. c. 42.
 Grat. de cõ-
 sec. dist. 3.
 c. 27.

* ul. ut

» Item Sereno, episcopo Malsiliensi, post aliqua Perlatum
 » ad nos fuerat, quod inconsiderato zelo succensus, sancto-
 » rum imagines, sub hac quasi excusatione, ne adorari de-
 » buissent, confiscatis. Et quidem, quia eas adorari vetuil-
 » ses, omnino laudavimus: fragile vero reprehendimus.
 » Die frater, a quo factum sacerdoti aliquando, vel audi-
 » tum est, quod fecisti? Si non aliud, vel illud te non debuit
 » revocare, * ne despectis aliis fratribus, solum te & sanctum
 » esse crederes, & sapientem. Aliud est enim picturam ado-
 » rare, aliud per picturâ historiam, quid sit adorandum ad-
 » discere. Nam, quod legentibus scriptura, quod idiotis præ-
 » stitâ pictura cernentibus: quia in ipsa ignorantem videtur,
 » quod sequi debeant, in ipsa legunt, qui literas nesciunt.
 » Unde & præcipue genibus pro lectione pictura est. Quod
 » magnopere a te, qui inter gentes habitas, attendi decue-
 » rat: ne dum recto zelo incutit succendens, ferocioribus
 » animis scandalum generates. Frangi ergo non debuit, quod
 » non ad adorandum in ecclesiis, sed ad instruendas solum
 » modo mentes fuit in cœnium collocatum. Et quia in lo-
 » cis venerabilibus sanctorum de piagi historias non sine ra-
 » tione vetustas admittit, si zelum discretionis condidisset, sine
 » dubio, & ea, quæ intendebas, salubriter obtinere, & colle-
 » ctum gregem non disperdere, sed dispersum potius pos-
 » teras congregare: ut pastoris in te meritum nomen excelle-
 » ret, non culpa dispersos incuberet. Hæc autem dum
 » in hoc animi tui incauto nimis motu exequeris, ita tuos
 » scandalizante filios perhibebis, ut maxima eorum pars a tua
 » se communiione suspenderet. Quando ergo ad ovile Domi-
 » nicum errantes oves adduces, qui quas habes, retinere non
 » prævaldes: Proinde hortamini, ut vel nunc timeas esse solli-
 » citus, atque ab hac te præsumptione confideas: & eorū ani-
 » mos, quos a tua disjunctos unitate cognoscas, paterna ad te
 » dulcedine omni annuillo omnique studio revocare festines.

XXXI.
 Reg. lib. 2.
 ep. 34. ind. 10.

* ul. fuerat

» Januario quoque Caraltano Episcopo, post aliqua scri-
 » bit, dicens: Inter querelas multiplices, illudorū vir cla-
 » rissimus a fraternitate tua frustra se excommunicatū ana-
 » thematizatumque conquestus est. Quod quamobrem fa-
 » ctum * fuerit, dum a clerico tuo, qui præsens erat, voluisse
 » mus addiscere, pro nulla alia causa, nisi pro eo, quod te
 » injuriaverat, factum innovit. Que res nos vehementer
 » afflixit, quia si ita est, nil te ostendis de calce libus cogita-
 » re, sed terrenam te conversationem habere significas: dum
 » pro vindicta propria injuriam, quod sacris regulis prohibe-
 » tur, maledictionem anathematis invenisti. Unde de cætero
 » omnino esto circumspicere atque sollicitus, & talia cuiquâ
 » pro defensione injuriam tuam, inferre denuo non præsumas.
 » Nam si tale aliquid feceris, in te scias postea vindicandum.

XXXII.
 Lib. 7. ep. 1.

Isid. 42. d.
 Isid. 63. d.
 Grat. dist. 86
 c. 24.

» Item eidem Prædicatore omnipotentis Dei Paulus Apo-
 » stolus præcipit, dicens: Seniores ne increpaveris. Sed
 » hæc ejus regula in eo servanda est, cui culpa senioris exem-
 » plo suo non trahit ad imitandum corda juniorum. Ut enim
 » senior juvenibus exemplum ad iterum præbet, ibi di-
 » stricta increpatione ferendus est. Nam scriptum est:
 » » Laqueus juvenum omnes vobis. Et iterum Propheta dicit:
 » » Peccatorum centum annorum maledictus erit. Tanta autem
 » nequitia ad aures meas de tua senectute pervenit, ut eam
 » nisi adhuc humanitas penitentiæ, fixa jam maledictione
 » sentiremus. Dictum quippe mihi est, quod Dominico die
 » prius quam Missarum solemniam celebrares, ad exarandam
 » messam lateris presentium perexisti: & post exarationem
 » ejus Missarum solemniam celebrasti. Post Missarum solemniam
 » etiam, & terminos possessionis illius eradicare minime
 » timuisti. Quod factum, quæ poena debuit insequi om-
 » nes, qui audierint, sciunt. Dubij autem de tanta hac per-
 » versitate, fueramus: sed filius noster Cyriacus Abbas a no-
 » bis requisitus dum esset, casualiter se cognovisse perhibuit.
 » Et quia adhuc canis tuus parcimus, hortamur, aliquando
 » respice senex, atque a tanta levitate morum, & operum
 » perversitate compescere: quia quanto morti vicinior effi-
 » ceris, tanto fieri sollicitior, atque timidior debes. Et qui-
 » dem penè sententia in te fuerat jaculanda: sed quia simpli-
 » citatem tuam cum senectute novimus, interim tacemus.

XXXIII.
 Reg. lib. 9.
 ep. 48.
 Grat. dist.
 16. c. 5.

» Omnes omnino pontifices a lectione librorum gentilium
 » Gregorius inhibebat. Quapropter Desiderio, Galliarum
 » Episcopo, pallium posulanti, scribit, inquit: Cum multa
 » nobis bona de vestris fuissent studius nunciata, ita cordi no-
 » stro est nata lætitia, ut negare ea, quæ sibi fraternitas ve-

A
 » fra concedenda poposcit, minime * valeremus. Sed post hæc
 » pervenit ad nos, quod sine verecundia memorare non pos-
 » sumus, fraternitatem tuam grammaticam quibusdam expo-
 » nere. Quam rem moleste susceperimus, ac sumus vehementer
 » tuis aspernati, ut ea, quæ prius dicta fuerunt, in geminum, &
 » tristitiam veteremus: quia in uno se ore cum Jovis laudibus,
 » Christi laudes non capiunt. Et quàm grave, nefandumque
 » sit episcopos canere, quod nec laico religioso conveniat,
 » ipse considera. Nam quamvis dilectissimus filius noster,
 » Candidus presbyter postmodum veniens, hac de re subri-
 » liter inquisit, negaverit, atque vos conatus fuerit excu-
 » sare, de nostro tamen adhuc animo non recessit: quia
 » quantum execrabile est hoc de sacerdote narrari, tanto u-
 » trum ne ita sit, distincta, & veraci oportet satisfactione co-
 » gnosci. Unde si post hoc evidenter hæc, quæ ad nos perla-
 » ta sunt, falsa esse claruerint, neque vos nugis, & seculari-
 » bus literis studere consuevit: & Deo nostro gratias age-
 » mus, qui cor vestrum maculari blasphemis nefandorum
 » laudibus non permittit: & de concedendis, quæ poposcitis, se-
 » cui jam, & sine aliqua dubitatione tractabimus.

* ul. patere-
 mut

B
 » Nihilominus Natali, Salontano Episcopo scribit, dicens: XXXIV.
 » Multis ab urbe tua venientibus, frater charissime didici, pa- Reg. lib. 2.
 » storali cura derelicta, solis te conviviis occupatum. Quæ ep. 14. ind.
 » audita non crederem, nisi hæc actionum tuarum experi- 10.
 » mentis approbarem. Nam quia nequaquam lectioni studeas, Grat. dist.
 » nequaquam exhortationi invigiles, sed ipsum quoque usum 44. c. 5.
 » ecclesiastici ordinis ignores, hoc est in testimonio, quod
 » eis sub quibus es positus, servare reverentiam nescis.

XXXIV.
 Reg. lib. 2.
 ep. 14. ind.
 10.

Grat. dist.
 44. c. 5.

» Sed cum Natalis per inanem philosophiam, scriptis pro-
 » priis se nitere inculpabilem demonstrare, mitissimus doct-
 » or Gregorius ita rescriptit: In conviviis occupatum. Quæ
 » vestra fraternitas Abraham convivium memorat in quo, te
 » ste sacro eloquio, tres angelos suscepisse perhibetur. Sed
 » hoc exemplo de convivio, neque nos beatitudinem vestram
 » reprehendimus, si hæc suscipere angelos in hospitalitatem
 » cognovimus. Rursum narrat tua fraternitas Isaac satiari, &
 » filio benedictionem dedisse. Quæ utraque veteris testamen-
 » ti, quia ita sunt gesta per historiam, ut tamen signarentur
 » aliquid per allegoriam: utinam valeamus sic res gestas le-
 » gendo percipere, ut possimus etiam gerendas præviden-
 » do sentire. Ille quippe in tribus angelis unum salutaris,
 » Trinitatis substantiam unius substantiæ esse declaravit. Ille
 » vero satiatus benedixit filium: quia qui divinis epulis re-
 » pleitur, illius sensus in prophetia virtutem extenditur. Di-
 » vine autem epulæ sacri eloquij verba sunt. Si igitur assi-
 » due legitis, si exemplum ab exterioribus trahentes, interna
 » penetratis, quasi de agri venatione satiati, mentis ventrem
 » repletis, ut anteposito filio, suscepto videlicet populo pos-
 » sitis ventura nunciare. Sed jam in hoc seculo caligat, qui
 » de Deo aliquid prophetat: quia profecto dignum est, ut
 » hic jam per concupiscentiam minus videat, cujus sensus per
 » intelligentiam intus coruscet. Hæc ergo ad vos metipso-
 » strahite: & si vos tales agnovistis, nihil est, quod de nostrâ
 » altimatione dubiteris. Gaudere quoque beatitudinem vestra
 » invenio, si voracis nomen cum rerum auctore sustineat.

XXXV.
 Reg. lib. 2.
 ep. 37.
 Gen. 18. a

Gen. 27. d

C
 » Quod ego breviter expono, quia si de vobis falsum dicitur,
 » nomen hoc veraciter cum rerum auctore sustineris. Si verò
 » de vobis verum est, hoc de illo falsum fuisse, quis dubi-
 » tet? Absolvere vos non valet par nomen quorum dispar est
 » causa. Nam, cum eo crucem etiam periturus latro susce-
 » pit: sed quem reatus proprius tenuit, per crucifixio non ab-
 » solvit. Ego tamen, quantum valeo præcibus deposito, ut san-
 » tissimam fraternitatem vestram auctori nostro Deo non
 » solum nomen, sed etiam causâ conjungat. Convivia autem
 » quæ ex intentione impendendæ charitatis fiunt, rectè ve-
 » stra sanctitas in suis epistolis laudat: sed tamen sciendum
 » est, quia tunc veraciter ex charitate procedunt, cum in eis
 » nulla absentium vita mordetur, nullus ex inquisitione repre-
 » henditur: & non in eis inanes secularium negotiorum fa-
 » bulæ, sed verba sacre lectionis audiuntur: cum non plus,
 » quam necesse est, servitur corpori, sed sola ejus caritas
 » reficitur, ut ad usum exercendæ virtutis habeatur. Hæc ita
 » que si vos in vestris conviviis agitis, abstinentiam fateor.

Mar. 11. d

D
 » Imagistri estis. Quod ergo Pauli Apostoli ad me testimo-
 » nium posuistis, in quo ait: Qui non manducat, manducan-
 » tem non judicat: omnino exitum incongruum fuisse: quia
 » neque ego non comedo, neque ob hoc a Paulo Apostolo
 » dictum est, ut membra Christi, que in ejus corpore: id est,
 » in ecclesia invicem sibi charitatis compage connexa sunt,
 » nullam de se ullo modo curam gerant. Sed si neque ego ad-
 » te, neque tu aliquid perinere ad me, jure tacere compell-
 » lerent: cum non reprehenderem, qui emendari non possent.
 » Hæc ergo sententia propter eos solummodo dicta est, quos
 » illos judicare student, quorum cura sibi commissa non est.
 » At postquam nos, auctore Deo, unum sumus, si ea, * quæ
 » vobis corrigenda sunt, tacemus, valde delinquimus.

Grati. dist.
 44. c. 6.

Rom. 14. d

* ul. vobis et
 que

E
 » Neminem sanè Pontificem a parochia sua saltem parum
 » per absque inevitabili processu necessitate discedere Grego-
 » rius permittebat: quos nimirum in causis mundialibus oc-
 » cupari vehementissimè prohibebat. Unde Romano De-
 » fensori scribit, dicens: Perlatum est ad nos, Reverendissi-
 » mum fratrem nostrum Basilium Episcopum velut unum dese-

XXXVI.
 Reg. lib. 3.
 ep. 11.
 Grat. dist.
 25. c. 4

laicis in causis secularibus occupari, & praetoris inutiliter deservire. Quae res, quoniam & ipsum vilem reddit, & reverentiam sacerdotalem annihilat: statim, ut experientia tua hoc praecipit suscepit: cum ita ad revertendum districte executione compellat, quatenus ei illicite insisteret, quinque diebus sub qualibet excusatione in morari non liceat, ne si quolibet modo eum ibidem amplius moram habere per miseris, cum ipso apud nos graviter incipias esse culpabilis.

XXXVII. Reg. lib. 5. ep. 23.

Item Anthemio subdiacono: Pervenit ad nos, Pimenium Amalitanam civitatis Episcopum in ecclesia sua residere non esse contentum, sed foras per loca diversa vagari. Quod videntes alij, nec ipsi in caltro se retinent, sed ejus exemplum sequentes, foris magis eligunt habitare. Et quia sic agentes, ipsi potius ad suam hostes depraedationem invitant, idcirco hac tibi auctoritate praecipimus, ut supra dicto Episcopo interminari non desinas, quatenus hoc de cetero facere non praesumat, sed in ecclesia sua, sacerdotali more, resideat. Quem si forte non emendati post tuam interminationem cognoveris, in monasterio eum deputare, & nobis curabis modis omnibus indicare: ut quid facere debeas, nostra iterum praecipione cognoscas.

XXXVIII

Matr. 22. b

Homil. 8. in Evang.

Non mirum si Gregorius ex ministerio sibi credito, curabat vitia quorumlibet Praepositorum verbis salubribus increpare, qui lapsum propriae amicitiae non dubitaverit ad instructionem populi posteriorum memoriae commendare. Si quidem evangelicae sententiae, qua dicitur: *Multi sunt vocati, pauci vero electi*: volens multorum vocationem a paucorum electione formis exemplorum discernere, perhibet, dicens: Pater meus tres sorores habuit, quarum cunctae sacrae virgines fuerunt: quarum una Tharsilla, alia Gordiana, alia Emilianae dicebatur. Uno omnes amore conversae, uno eodemque tempore sacratae, sub districtione regulari degentes in domo propria, socialem vitam ducebant. Cumque essent diutius in eadem conversatione, coeperunt quotidianis incrementis in amorem conditoris sui Tharsilla, & Emilianae succrescere: & cum solo hic essent corpore, quotidie animo ad aeterna transire. At contra Gordiana animus coepit ab amore caloris intimi per quotidiana decremента repetere, & paulisper ad hujus saeculi amorem redire. Crebro autem Tharsilla dicere Emilianae sorori suae cum magno gemitu solebat: Video Gordianam sororem nostram de nostra sorte non esse. Perpendo enim, quia foras desinit, & cor, ad quod proposuit, non custodit. Quam curabant blanda quotidie redargutione corripere, atque a levitate morum ad gravitatem sui habitus reformare. Quae quidem refumebat vultum subito gravitatis inter verba correptionis: sed cum ejusdem correptionis hora transisset, transibat protinus & superducta gravitas honestatis, moxque ad levia verba redibat. Puellarum gaudebat societate laicorum, & quae persona valde onerosa erat, quaecumque huic mundo dedita non erat. Quadam vero nocte huic Tharsillae amicae meae, quae inter sorores suas virtute orationis continuat, afflictionis studiosae, abstinentiae singularis, gravitate vitae venerabilis, in honore & culmine sanctitatis excreverat, sicut ipsa narravit, per visionem atravis meus, Felix hujus Romanae Ecclesiae antistes, apparuit, eique mansionem perpetuae claritatis ostendit, dicens: Veni, quia in hac te lucis mansionem suscipio. Quae subsequenti mox febre correpta, ad diem pervenit extremum. Et sicut nobilibus feminis, virisque morientibus, multum conveniunt, qui eorum proximos consolentur: eadem hora ejus exitum praetolantes viri, ac feminae lectulum circumsteterunt, inter quas mater quoque mea adsuit. Cum subito sursum illa respiciens Jesum venientem vidit, & cum magna animadversione coepit circumstantibus clamare, dicens: Recedite, recedite, Jesus venit. Cumque in eum intenderet, quem videbat, sancta illa anima carne soluta est: tantaque subito fragrantia mihi odoris aspersa est, ut ipsa quoque suavitatis cunctis ostenderet, illic auctorem suavitatis venisse. Cumque corpus ejus ex mox mortuorum ad laudandum esset nudatum, longae orationis usu in cubitis ejus & genibus, camelorum more, inventa est obdurata cutis excrevisse: & quid vivens ejus spiritus semper egerit, mortua caro testabatur. Haec autem gesta sunt ante dominici natalis diem. Quo transacto mox Emilianae sorori suae per visitationem nocturnae visionis apparuit, dicens: Veni, ut quia natalem Dominicum sine te feci, sanctum Theophaniae jam tecum faciam. Cui illa protinus de Gordianae sororis suae salute sollicita, respondit: Et si sola venio, sororem nostram Gordianam, cui dimitto? Cui tristis vultu iterum dixit: Veni: Gordiana eremum soror nostra inter laicas deputata est. Quam visionem mox molestia corporis est secuta: atque ita ut dictum fuerat, ante Dominicae apparitionis diem, eadem molestia ingravescente, defuncta est. Gordiana autem mox, ut solam remansisse se reperit, ejus pravitas excrevit: & quod prius latuit in desiderio cogitationis, post, effectu pravae actionis, exercuit. Nam oblita Dominici timoris, oblita pudoris, & reverentiae, oblita consecrationis, conductorem postmodum agrorum suorum maritum duxit. Ecce omnes tres uno prius ardore conversae sunt, sed non omnes in uno eodemque stu-

* al. sancta Theophania

dio permanferunt: quia juxta Dominicam vocem: *Multi sunt vocati, pauci vero electi.*

Subditorum quoque negligentias Gregorius, & subtiliter inquirebat, & districtissimis redargutionibus emendabat. Unde Vitaliano Episcopo Spontino scribens, si cupes, inquit, religiosi habitus fuisse, aut esse nosse Episcopus, filiam gloriosae memoriae Tulliani magistrum militum, te illic posito, nec projectis religiosi vestibus ad faciliorem reverti habitum, nec ad nos licuisset perversam epistolam destinare. Sed quia nimia desidia nimioque torpore deprimentis, in tuo dedecore res ad praesens illicite impune commissa est. Nam si, ut praefati sumus, sollicitus extitisses, prius ad nos ultio mulieris pravissima, quam culpa debuit pervenire. Quia ergo tantum habes, tantumque es negligens, ut nisi canonicam in te fueris coercionem expertus, in aliis discipline districtiorem, necias custodire: qualiter debeas esse sollicitus, congruo tibi, si Domino placuerit, tempore demonstrabimus.

XXXIX.

Reg. lib. 7. ep. 9. ind. 1. Grat. 27. q. 2. c. 18.

* al. tepore

Item Sergio Defensori: Si homo esses, * aut discretionem aliquam habuisses, ita regularis disciplinae debuisti custos existere: ea quae illicite committuntur, ante vindicta corrigere, quam ad nos eorum nuntius perveniret. Sed dum nimiate facit stultitia negligentem: non solum de illis offendimus, sed etiam ad ultimum desiderium tuam nihilominus provocamus.

XI.

* al. districtiorem Reg. 1. cod. ep. 10. Grat. 27. q. 1. c. 19.

Item Anthemio subdiacono Campaniae: Pervenit ad nos, fratrem, & coepiscopum nostrum Paschasium ita desidem negligentemque in cunctis existere, ut in nullo, quia est Episcopos agnoscat, adeo, ut neque ecclesia ipsius, neque monasteria, sive filij ecclesiae, vel oppressi, vel pauperes ejus erga se dilectionis studium sentiant, nec aliquam supplicium cantibus sibi, in quibus iustum est, opem defensionis accedat commodet: & quod adhuc dici gravius est consilia sapientium, & recta suadentium nulla patiatur ratione suscipere, ut quod ipse per se nequit attendere, ab alio saltem possit addicere: sed rebus, quae ad pastoris curam pertinent, praetermissis, ad fabricandum navim toto se studio inutiliter occupet. Unde, sicut fertur, contigit quadriungos, aut eorum amplius illum jam solidos perdidisse. Hoc quoque ejus culpis adjungitur, quod ita quotidie despicere cum uno, aut duobus clericis dicitur ad mare descendere, ut & apud suos in fabula sit, & extraneis, sic vilis & despicibilis videatur, ut nihil in se habere episcopalis ingenij, vel reverentiae judicaret. Quod si ita est, non sine culpa tua esse cognoscas, qui eum oburgare atque coercere ut dignum est, distulisti. Quia ergo hoc torum non solum illum reprobatur, sed etiam ad sacerdotalis officij pertinere probatur opprobrium: volumus, ut eum coram aliis Sacerdotibus, vel quibusdam de filijs suis nobilibus contestari debeas, ac hortari, ut vitio torporis excullo, desces esse non debeas, sed in ecclesiae suae, ac monasteriorum cura sit vigilans: paternam filijs suis charitatem exhibeat: in defensione pauperum sit alacer cum discretionem, in quibus iustitiam valent, sit erectus: consilia sapientium libenter suscipiat, quatenus, & civitas illa, ejus quae sollicitudine consolari, & ipse desideria suae culpas valeat operire. Si vero, quod non credimus post hanc adhortationem nostram, solito ad huc more, negligentis esse tentaverit, ad nos est modis omnibus transmittendus: hic positus dicere possit, vel quid vel qualiter secundi Dei timorem agere conveniat sacerdotem.

XLI.

Item eidem: Quoties illa de fratribus coepiscopique nostris audimus quae & illos reprehensibiles ostendere, & nobis tristitia valeant generare, de eorum nos emendatione non medioeriter cogit necessitas cogitare. Quia ergo nunciatum nobis est, Campaniae episcopos ita negligentem existere, ut immemores honoris sui, neque erga ecclesias, neque erga filios suos paternae vigilantiae curam exhibeant, vel monasteriorum sollicitudinem gerant, seu in oppressorum pauperum se nuticem impendant: ideo hac tibi auctoritate praecipimus, ut eis ad te convocatis, ex nostro illos mandato districtum commoneas, quatenus desides ultentis esse non debeant, sed sacerdotalem se habere zelum, & sollicitudinem opere doceant: atque ita in his quae eos iuste secundum Deum agere convenit, vigilantes existant, ut nullum nos de eis denuo murmur exalperet. Si quem vero eorum post hanc negligentem cognoveris, ad nos eum sine aliqua excusatione transmittite: ut quam sit grave nolle ab his, quae reprehensibilia, & valde vituperanda sunt, corrigi, regulari in se valeat districtione sentire.

XLII.

Reg. lib. 11. ep. 33. Grat. dist. 84. c. 2.

Item Victori Episcopo Panthoritano post aliqua: Cujus, inquit, jam culpa sis intelligis: ut ego tam longae positus, quae in civitate tua aguntur, agnoscam, & tunc curis occupatus, quae fieri debeant, disponam.

Reg. lib. 4. ep. 4.

Notandum sane, quia sicut manifesta crimina discretissimus praefatus Gregorius, aut vix, aut nunquam sine vindicta laxabat: ita nimirum in rebus dubis nunquam aliquando certam sententiam proferebat. Quapropter Andreae, Tarentino Episcopo scribit, dicens: Tribunal judicis aeternae securus aspiciet, quisquis reatus sui conscientia digna cum modo poenitentia placare contendit. Habuisse siquidem te concubinam manifesta veritate comperimus, de qua etiam contraria est quibusdam nata suspicio. Sed quia in rebus amb-

XLIII.

Reg. 1. ep. 4. ind. 1. Grat. dist. 38. c. 7.

biguis absolutum non debet esse iudicium, hoc tuae conscientie elegimus committendum. Qua de re si in sacro ordine constitutus, eius te permixtione esse recolis maculatum, sacerdotij honore deposito, ad ministrandum nullo modo praesumas accedere: scitum in anima tua periculo ministrare, & Deo nostro te sine dubio reddere rationem, si huius sceleris confusus in eo quo es ordine, celans veritatem permanere volueris.

XIV. Reg. lib. 1. ep. 33.

Ob hoc sollicitissimus Ecclesiae Dei custos Gregorius, uniuscujusque consiliarios arguens, quantum in se erat, omnes omnino salutare certabat. Unde Venantio ex monacho patricio, post aliqua scribens, ait: Scio quia cum epistola mea suscipitur, priorinus amici conveniunt, literati clienteres vocantur, & de causa vitae, consilium à factoribus mortuis querunt: qui dum non te, sed res tuas diligit, nulla tibi, nisi quae ad tempus placeant, loquuntur. Tales enim fuerunt, sicut ipse reminisceris, dudum consiliarij, qui te ad tanti facinus perduxerunt delicti. Ego ut tibi aliquid saecularis auctoris loquar, cum amicis omnia tractanda sunt sed prius de ipsis. Si verò in causa tua hominem consiliarij quaeris, consiliarium rogo me suscipere. Nullus tibi fidelior esse ad consilium potest, quam qui non tua, sed te diligit.

Reg. lib. 2. ep. 52.

Item Joanni, Constantinopolitano Episcopo, post nonnulla: Ego beatissimo viro domno Joanni scripseram: sed credo, quia mihi familiaris ille vester juvenculus rescripsit, qui adhuc de Deo nihil didicit, qui viscera charitatis nescit, qui in scelestis rebus ab omnibus accusatur, qui insidari quotidie diversorum moribus per occulta testamenta nec Dominum metuis, nec homines erubescit. Mihi crede, frater charissime, si zelum veritatis perfecte habes, ipsum prius corripge, ut ex his, qui vobis vicini sunt, etiam hi, qui vicini non sunt, exemplo melius emendentur. Illius linguam nolite recipere. Ille ad consilium vestrae sanctitatis debet dirigi, non autem vestrae sanctitatis ad verba illius infecti. Si enim illum audis, scito, quia pacem cum suis fratribus habere non poterit.

Reg. lib. 1. ep. 1.

Item Jandatio, Caraliteno Episcopo: Eos, inquit, quorum consiliis mellem alienum exarati, & eradicare terminos minime tenuisti, in duobus mensibus excommunicatos esse decernimus, ita ut si quis eius intra duorum mensium spatium humanitus evertit, benedictione vivanti non privetur. Deinceps autem ab eorum consiliis cautus exilite, neque sollicitè custodi: ne, si eis in malo discipulus fueris, quibus magister in bono esse debuisti, nec simplicitati tuae ulterius, nec senectuti pareamus.

Reg. lib. 7. ind. 2. ep. 99.

Item Callinico, Exarcho Italiae, post nonnulla: Illud verò cognoscite, quia me non modicè contristavit, quòd Major domus, qui petitionem episcopi volentis à schismate reverti, suscipere se perdidit professus est, & postmodum ab adversariis Ecclesiae tenebatur. Quod ego non negligentia, sed venalitate eius, factum arbitror. Unde miror, quia in eo culpam hanc minime vestra excellentia vindicavit: sed tamen, quia hoc miratus sum, memetipsum citius reprehendi. Nam, ubi domnus Iustinus consilium praebet, qui pacem cum catholica Ecclesia non habet, ibi non possunt haeretici addici. Praeterea sancti Petri à apostolorum principis natalitium diem in Romana civitate vos facere velle perhibetis: & oramus omnipotentem Dominum, ut sua vos misericordia protegat, & vota vestra vos implere concedat. Sed praedictus vir eloquentissimus, peto, ut simul veniat, qui si non venit, à vestris obsequiis recedat: vel certe si vestra excellentia fortasse, emerentibus causis, venire nequiverit, ipse tamen sanctae Ecclesiae unitati commoret. Bonum enim vitium audio, si pessimi non esset erroris.

XIV. Reg. lib. 9. ep. 9.

Item Sereno, Massilitano Episcopo post multa: Pervenit ad me quòd dilectio tua, libenter malos homines in societate sua, vel consilio recipiat, adeo ut presbyterum quemdam, qui postquam lapsus est, & in suae adhuc dicitur iniquitatis pollutione vestiri, familiariter habeat: quod quidem nos ex toto non credimus: quia qui talem recipit, scelera non corrigat sed magis alius talia perpetranda videatur dare licentiam. Sed, ne forte aliqua tibi surreptione, vel dissimulatione, ut à te reciperetur, atque adhuc haberetur gratus, fuerit: non solum nunc à te longius expellere, verum etiam excessus ipsius sacerdotali te zelo modis omnibus convenit rescandere: alios verò, qui pravi esse memorantur, paterna adhortatione à sua pravitate compelle, & ad vitam stude rectitudinis revocare. Quod si, quod absit, salubri monitu vos videtis in nullo proficere, & hos quoque curabis à te procul abicere, ne pravitates eorum ex eo, quòd recipiuntur, displicere minime videantur, & non solum ipsi in mendati remaneant, sed etiam eorum receptione alij corruptantur. Et considera, quam & hominibus execrabile, & periculosum ante Dei sit oculos, si per eum, à quo plectenda sunt crimina, nutriti vitia videantur. Haec igitur, dilectissime frater, diligenter attende, & ita agere stude, ut pravos salubriter corrigas, & scandalum de malorum frequentate, filiorum tuorum animis non inducas.

XVI. Reg. lib. 8. ep. 12.

Pro unius culpa vindicari alium rectissimus iudex Gregorius minime permittit. Ideoque Gudifcalco Duci Campaniae, scribens ait: Illa praepositorum sollicitudo utilis,

A illa est cautela laudabilis, in qua totum ratio agit, & furor sibi nihil vindicat. Restringenda ergo sub ratione potestas est, nec quidquam agendum prius, quam concitata ad tranquillitatem mens redeat. Nam commotionis tempore iustum omne putat ira, quod fecerit. Per venit itaque ad nos, magnitudinem tuam usque ad hoc esse impetu furoris impulsam, ut non solum frangi januas monasterij sancti Archangeli, verum etiam disipi exinde, quod ibi inventum est, feceris. Insuper autem sic contra abbatem ejusdem monasterij dicitis exarsisse, ut nisi occultans se iracundiae tuae tempore latuisset, non leve discrimen incurrisset, denique, ut metu tuo perterritus, de domo, in qua se solum receperat, exire hucusque non audeat. Quod ne frustra fecerit forsitan videretis, fugam monachi ipsius, qui ad hostes abiit, ad ejus quantum ad nos peccatum est, crimen impingis, & allerens, quòd illius voluntate fugerit. Quod si ita est, contristamur, & valde sapientiam vestram miramur. Nam si licitum putatis, ut aliorum culpa alij sit nociva, multi huiusmodi crimini subjacere. Diversorum enim nobilium servorum, multarum ecclesiarum clerici, diversorum monasteriorum monachi, multorum iudicum homines saepe se hostibus tradiderunt. Ergo si hoc creditur: servorum utique Domini, clericorum episcopi, monachorum abbates, diversorum fugacium iudices, omnes sub culpa sunt, & crimine constituti. Numquid à diebus magnitudinis tuae multum de civitate, in qua consistitis, ad Longobardorum milites fuga non lapsi sunt? Et quis tanta indiscretionis tantaeque possit stultitiae reperiri, ut eorum iniquitatem tibi aestimet applicandam?

Grat. 1. q. 35. c. 57.

B Libertatem uniuscujusque hominis Gregorius contra iudicum insolentias libetis nihilominus vocibus defendebat. Unde Leoncio Exconsuli post aliqua scribens, ait: Si Libertinus in ista causa cautions culpabilis invenitur, & de aliis causis, quid pro se alleget, nescio: unum tamen hoc bene atque constanter novi, quia, & si quam rebus publicis fraudem fecit, substantia eius caedi debuit, non libertas. Nam in hoc, quòd liberi homines caedantur, vel includuntur, ut taceam, quòd omnipotens Deus offenditur, ut taceam, quòd vestra opinio vehementer gravatur: pessimi tamen Imperatoris nostri omnino tempora suscantur. Hoc enim inter Reges gentium, & imperatores Romanorum distat, quòd reges gentium, Domini servorum sunt: Imperator vero Romanorum, Dominus liberorum. Unde & vos quiddam agitis, prius quidem servata iustitia, deinde curae stodita per omnia libertate agere debetis. Scriptum est enim: Quod tibi non vis fieri, vide, ne alteri facias. Ete per semetipsum veritas dicit: Quia vultis, ut faciant vobis homines, & vos eadem facite illis. In libertate ergo eorum, qui vobis in discussione commissi sunt, vestram specialiter attendere debetis: & si ipsi à maioribus vestris injuriati libertatem vestram non vultis subiectorum vestrorum libertatem honorando custodire. Scimus enim, quid dixit: Calam, & terra transibunt, verba autem mea non transibunt. Cujus quia verba non transeunt, sed per omnia implentur, metumus, quòd iterum dicit: In qua mensura mensi fueritis, in ea remetentur vobis. Quid autem gloria vestra existimatis, quia si superbis, si crudeliter agimus, despecto Deo, nobis hominem placamus? Nullo modo. Nam ipse, qui despicitur, cum contra nos, quem, despecto Deo, placare volumus, iratatur. Curemus ergo per omnia placare Deum, qui potens est, & iratos homines ad mansuetudinem reducere. Nam, sicut dixit, etiam mansueti homines, indignante Deo, ad iracundiam provocantur. Si autem dicitur, quia sine verberibus atque retroibus fraudes publicae inventi non possunt, hoc admittete potestatem, si in ratiociniorum causa domnus Leoncius non venisset. Nam verum est, quia illi solent manibus excedere, qui in sensu, & lingua decipiunt.

XLVII.

Reg. lib. 8. ep. 31.

Tab. A. c. Mat. 7. 6.

Mat. 24. c.

Mat. 7. 14.

D Cunctorum iudicum cupiditates, vel scelera Gregorius quasi camo, frenoque pontificij sui, validissimè auctoritatibus restringebat, & si quos dulciter à pravitate corrigere non valebat, scriptorum suorum redargutionibus publicabat. Unde Romano, Exarcho Italiae residenti Ravennae scribit: inquires: Apud excellentiam vestram, pravorum audacia, correptionis debet aculeos magis, quam defensionis invenire solatium. Nam satis grave est, ut contingat illic habere pravam actionem refugium, unde disciplina debet prodire censura. Pervenit itaque ad nos, speciosum quemdam presbyterum qui, causa poscente, in monasterio à Joanne, fratre & coepiscopo nostro fuerat deputatus, contra sui pastoris exinde voluntatem exiisse, & Ecclesiae constitutionis vigore despecto, anedicto Episcopo vestra frerum tuitione resistere. Quod quia excellentiae vestrae sine dubio pulsata invidiam necesse est, ut ab ejusmodi vos, habita discretionem, debeat tuitione suspendere: nec si nominis vestri occasione pastori suo inobediens, vel contumax fuerit: ad tempus vestros contra vos iudices desensare, atque excellentiam vestram hac ex re cogatur offendere, & nos pariter de vestra discordia contristari. Comperimus praeterea, quòd dici nefas est, quosdam mulieres, quae nunc usque in religioso atque monachico habitu permanserunt, religiosam vestem & suam velaturam de-

XLVIII.

Reg. lib. 4. ep. 18.

* al. decet prodire censura

E

ponere, & conjugibus, quod sine gravi dolore referre non
 possimus, sociari. Sed hoc quidem, ut dicere, vel atten-
 stare praesumant, favo is vestri patrocinio fulciri dicuntur.
 Quod nos credere perverstitatis ipsius acerbitas non per-
 mitit. Petimus ergo ut in tanto vos peccato miscere nul-
 lateratenus debeatis. Nam huiusmodi iniquitatem impunitam
 propter Deum nullo modo patitur remanere. Unde ite-
 rum quaesumus, ut excellentia vestra in talium se causarum
 defensione non misceat: ne, & Deus suam defendat inju-
 stitiam, & inter nos aliorum pariter culpa discordiam. Item
 Venantio, ex monacho patricio: Multi hominum stulti pu-
 taverunt, quod si ad ordinem episcopatus eveheret, te allo-
 qui, ac per epistolas frequentare recusarem. Sed non ita
 est: quia ipsa iam loci mei necessitate compellor, ut tacere
 non debeam. Et post pauca: Hac igitur consideratione
 compulsus, velis an nolis locutus sum, quia omni vir-
 tute, aut te cupio salvari, aut de tua morte me eripi. In
 quo enim habitu fueris, recolis: & supernae distinctionis
 animadversione postposita, ad quid sis delapsus, agnoscis.
 Culpam ergo tuam pensa, dum vacat: distinctionem futu-
 ri iudicis, dum vales, exhoresce: ne tunc illam amaram
 sententiam audias, cum eam jam nullis sletibus evadas. Et
 infra: Teste Evangelio, scis, quia divina severitas de otio-
 so sermone nos arguit, & de verbo inutili rationes subtili-
 ter exquirat. Pensa ergo, quid factura est de perverso ope-
 rare, si quosdam in iudicio tuo reprobat de sermone. Ana-
 stasius Deo pecunias voverat, quas post, diabolica victus per-
 suasione, subtraxit: sed qua morte multatus est, scis. Si
 ille igitur mortis periculo dignus fuit, qui eos, quos dede-
 rat, nummos Deo abstulit: considera, quanto periculo in
 divino iudicio dignus eris, qui non nummos, sed temetipsum
 omnipotenti Deo, cui te sub monachico habitu devoveras,
 subtraxisti. Quapropter, si correctionis meae verba secu-
 stertis audieris, quam sint blanda, & dulcia, in fine cogno-
 sces. Ecce, fateor, marens loquor, & facti tui tristitia
 attritus, edere verba vix valeo: & tamen animus tuus
 rationis suae conscius, vix sufficit ferre, quod audit: cru-
 scelicit, confunditur, adversatur. Si ergo ferre non valet
 verba pulveris, quid facturus est ad iudicium conditoris?
 Fateor tamen, quia supernae gratiae misericordiam esse ma-
 ximam credo, quod te effugere vitam conspiciat, & tamen
 adhuc ad vitam reservat: quod superbientem te videt & to-
 lerat. Cumque Venantius, in eadem apostasia permanens,
 obortis quibusdam simulatibus, oblationes suas a Joanne,
 Syracusano Episcopo execratas, cognosceret, contra Epi-
 scopum hostili more commotus est, eumque non timuit Gre-
 gorio accusare. Cui ipse referat, dicens: Multum nos
 ea, quam direxisti, iam contritatos invenit epistola, quod
 inter vos, & Joannem fratrem & coepiscopum nostrum,
 de quorum desiderabamus quod concordia, scandalum
 prodidisse cognovimus. Quaevis enim causa fuisset, non
 usque ad hoc debuit furor erumpere, ut armati homines ves-
 stri, sicut audivimus, in episcopum iruerent, & diversa
 hostili more mala committerent, atque vos hac res a pater-
 nae interitum charitate divideret. Numquid non poterat, si
 quaelibet contentio fuit, tranquillè disponi, ut nec partium
 utilitas detrimentum, nec sentiret gratia lesionem? Cujus
 autem gravitatis, cujus sanctitatis, cujus mansuetudinis
 suprascriptus frater noster sit, non habemus incognitum.
 Ex qua re patriгимus, quia nisi vis eum doloris nimia coe-
 gisset, ad hanc rem, de qua vos contritatos alleritis, ejus
 fraternitas nullatenus pervenisset. Nos autem, ut hoc
 eo scribente comperimus, illico ei scripsimus, admonen-
 tes, ut & oblationes vestras, sicut ante, susciperet, & Missas
 in domo vestra non solum celebrari permitteret, sed, si
 velitis, etiam ipse perageret, & cetera. Verum Venantius
 cum Episcopo in concordiam rediens, cum per undecim
 annos a Gregorio multiplicibus litteris exhortatus redire
 ad monachicum propositum detrectaret, in gravissimam
 aegritudinem incidit. Quod a Joanne, Syracusano Episco-
 po Gregorius audiens, rescripsit, dicens: Fraternitatis ve-
 strae scripta suscepi, quae mihi de dulcissimi filij mei dom-
 ni Venantij aegritudine loquebantur, & cuncta circa
 eum, qualiter acta sunt, enarrabant. Sed uno tempore au-
 ditus, & illum desperare, ac graviter aegrotare, & in re-
 bus orphanorum filiarum ejus scilicet homines iniquos in-
 filtere, vix se in corde meo dolor capere poterat. Sed in
 hoc fuit solatium, quod lacrymae mihi per gemitus erum-
 pebant. Vestra igitur sanctitas primam, quam decet, curam
 negligere non debet, ut de anima ejus cogitare debeat, ex-
 hortando, rogando, Dei terribile iudicium proponendo,
 ineffabilem ejus misericordiam promittendo, ut ad habitum
 suum redire, vel in extremis debeat: ne ei reatus tanta cul-
 pa in aeterno iudicio obstat. Si quos tamen iudicium a suis
 pravitatibus inconvertibiles Gregorius advertebat, eos
 scriptis propriis penes principes denotabat. Unde Con-
 stantiae Augustae queritur, dicens: Dum in Sardinia insula
 multos esse gentium cognovissem, eosque adhuc pravae
 gentilitatis more idolorum sacrificiis deservire, & ejus-
 dem insulae sacerdotes ad praedicandum Redemptorem no-
 strum torpentes existere: unum illuc ex Italiae episcopis
 misimus, qui multos gentium ad fidem, Domino cooperante,

convertit. Sed quidam rem mihi sacrilegam nunciavit, quia hi, qui in ea idolis immolant, iudici praemium persequuntur, ut hoc eis facere liceat. Quorum quidam baptizati essent, etiam immolare idolis deservissent, adhuc ab eodem insulae iudice, etiam post baptismum, praemium illud exigitur, quod dari prius pro idolorum immolatione consueverat. Quem cum praedictus episcopus increparet, tantum se suffragium permisisse respondit, nisi de causis etiam talibus, impleri non possit. Corsica vero insula tanta nimietate exigentium, & gravamine premitur exactioinum, ut ipsi, qui in illa sunt, eadem quae exiguntur, complere vix filios suos vendendo sufficiant. Unde sit, ut derelicta pia republica, possessores ejusdem insulae ad nefandissimam Longobardorum gentem cogantur effugere. Quid enim gravius, quid crudelius pati possunt a Barbaris, quam ut constructi atque compressi filios suos vendere conpellantur? In Sicilia autem insula Stephanus, quidam marinarum partium charularius, tanta praedicta, tantaque oppressione operari dicitur invadendo loca singulorum, atque sine distinctione causarum per possessiones, ac domos titulos ponendo, ut si velim acta ejus singula, quae ad me pervenerunt, dicere, magno volumine haec explere non possem. Quae omnia reverentissima domina solemiter aspiciat, & oppressorum genus compescat. Et post pauca: Quae enim mentes, qualia viscera parentum esse possunt, perpendere, quando filios suos distrahant, ne torquentur? Qualiter autem miserendum sit filiis aliorum, hoc beneficiis sufficiat, ne si ea, quae in his partibus aguntur, pietas vestra non cognosceret, me apud distinctum iudicem silentij mei culpa multaret.

Hinc est, quod hujus Gregorij tempore tot sacerdotes & laici per diversas regiones miraculis corruptae, dialogo teste, probantur, quot nunquam sub posterioribus Pontificibus inventi potestae potuerunt.

Tantis igitur, Ecclesiae Dei felicitatis hostis humani generis invidens, nonnullos pontificum simulque saecularium iudicum, ad ejus invidiam conflagravit. Super quorum afflictione Joanni Ravennati Episcopo, inter cetera queritur, dicens: Peccatis meis hoc reputo, quia iste, qui nunc interest, haud dubium quid Romanus exarchus, & pugnae re contra inimicos nostros dissimulat, & nos facere pacem vetat: quam vis jam modo, etiam si velis, facere omnino non possumus: quia Arulphus exercitum Autarith, & Nordulphi habens, eorum sibi dari precaria desiderat, ut vobiscum loqui aliquid de pace dignetur.

Item Sebastiano, Episcopo Sirmienis post aliqua: Quae sanctissime frater, de amici vestri domi Romani, personae in hac terra patitur, loqui minime valeamus: breviter tamen dico, quia ejus in nos malitia, gladios Longobardorum vicat, ita ut benigniores videantur hostes, qui nos intereunt, quam republicae iudices, qui nos malitia sua rapinis atque fallaciis in cogitatione consumunt. Et uno tempore curam Episcoporum, atque clericorum, monasteriorum quoque, & populi gerere, contra hostium infidias sollicitum vigilare, contra ducum fallacias, atque malitias suspectum semper existere: cuius laboris, cuius doloris sit, vestra fraternitas tanto verius pensat, quanto me, qui haec patior, purius amat.

Item Anastasio patriarchae post multa: Quae mala a barbarorum gladiis, quae a perveritate iudicum patitur, beatitudini vestrae narrare refugio, non estis gemiturum augeam, quem minime consolando debeuam.

Item Palladio, presbytero de monte Sina post plurima: Peto, ut pro me orare debeas, quatenus omnipotens Deus, & a malis ne spiritibus, & a perveris hominibus custodire dignetur: quia in hac vita meae peregrinatione mala me simul, & multa circumdant, ita ut cum Psalmista iure dicam: In me transierunt ira tua, & terrores tuos conturbaverunt me. Circumdederunt me sicut aqua tota die, circumdederunt me simul.

Porro Mauritio tunc avarissimo simulque rapacissimo principi, suggestionibus inimicorum suorum funestissimam legem ferenti, ut nulli militum, qui videlicet in manu signatus fuisset, liceret converteri inter cetera sic respondit: Ad hoc potestas super omnes homines, pietati dominorum meorum caelitus data est, ut qui bona appetunt, adjuventur, ut caelorum via largius pateat, ut terrestri regnum caelesti regno famuletur. Et ecce aperta voce dicitur, ut ei, qui semel in terrena militia signatus fuerit, nisi aut ex-pleta militia, aut pro debilitate corporis repullus, Domini nostro Jesu Christo, militare non liceat. At haec ecce per me, servum ultimum suum, & vestrum respon- debit Christus dicens: Ego te de notario comitem excubitorum, de comite excubitorum Caesarem, de Caesare Imperatorem, nec solum hoc, sed etiam patrem Imperatorum feci. Sacerdotes meos tuae manus commisi: & tu a meo servitio milites tuos subtrahis? Responde, rogo, puer sine domine, servo tuo, quid venienti, & haec dicenti responsum es in iudicio Domino tuo? Et post pauca: Requitur ergo dominus meus, quis prior Imperator talem legem dederit, & subtilius aestimet, si dari debeuerit.

Reg. lib. 1. ep. 33.

Mat. 12. c. Grat. 17. q. 1. c. 5.

Aff. 5. e. *al. sapis

*al. additus

Reg. lib. 5. ep. 42.

Reg. lib. 9. ep. 31.

*al. erga

Reg. lib. 4. ep. 3.

Grat. 12. c. 2. c. 8.

*al. perduxit

XLIX. Dial. 1. 44

Reg. 1. 2. ep. 2.

Reg. lib. 4. ep. 35.

Lib. 4. ep. 37

Reg. 1. 3. ep. 45.

Psal. 87. e

I. Reg. lib. 2. ep. 61.

*al. rogat

Item

Reg. lib. 2. ep. 64

Item Theodoro medico, post aliqua: Peccatis, inquit, meis facientibus, ex quorum suggestione, vel consilio, nescio an vestro, transacta anno, talem in republica sua legem protulit Imperator, ut nullus, qui actionem publicam agit, nullus, qui officio, vel manu signatus, vel inter milites habitus est, ei in monasterio converti liceat, nisi forte militia eius fuerit expleta. Quam legem primum, sicut hi dicunt, qui leges veteres noverunt, Julianus protulit, de quo scimus omnes, quantum a Deo averfus fuerit.

II.

Confortabat insaniam iudicum, sive fovebat Joannes, tunc ex monacho regia urbis antistes, qui eo tempore, quo Gregorius a Pelagio presule destinatus Apocristianus penes Constantinopolim morabatur, fugere se summum sacerdotium quasi humiliter finxit: sed eo suscepto usque adeo in superbiam dolosa mentis exercevit, ut causam aliam occasione quaerens, Synodum faceret, in qua se universalem appellare conatus est. Quod mox Papa Pelagius, ut agnovit, directis epistolis ex auctoritate sancti Petri Apostoli, eisdem synodi acta cassavit. Diaconum vero, qui iuxta morem pro responsis ecclesiasticis faciendis Imperatoribus adhaerebat, cum eo Missarum solemniam celebrare prohibuit. Cujus sententiam beatus quoque Gregorius sequens, praedictum Joannem saepe commonitum acquiescere differentem, sententia pari multaverat, omnibus pontificibus sub interminatione proprii honoris mandaverat, ne unquam universalem prophanum vocabulum aut scriberent, aut scriptum susciperent, aut ubi fuisset scriptum, subscriberent. Quapropter Joannes impetratoris rediens, obtinuit, ut Imperator Gregorio scriberet, quod sibi pacificus existisset. Quapropter ipse imperatrici Constantiae inter aliqua scribit, dicens: Sabiniano diacono, Responsali meo scribente, cognovi, in causis beati Petri Apostolorum principis contra quosdam superbe humiles, sicut blandos, quantam se iustitia, vestra serenitas impendat. Unde adhuc peto, non nullus praevolens contra veritatem hypocritam permittatis: quia sunt quidam qui iuxta egregij praedicatoris vocem, per dulces sermones, & benedictiones seducunt corda innocentium: qui veste quidem despecti sunt, sed corde tumenti: & quasi in hoc mundo cuncta despicunt, sed tamen ea, quae mundi sunt, cuncta simul adipisci quaerunt. Qui indignos se omnibus hominibus fateantur, sed privatis vocabulis contenti esse non possunt: quia illud appetunt, unde omnibus digniores esse videantur. Et post pauca:

Reg. lib. 4. ep. 3.

Rom. 6. c.

II. Idem ut supra.

Prov. 21. d.

Isa. 14. e.

Præterea indico, quia plurimum domini scripta suscepi, ut cum fratre & confacerdote meo Joanne debeam esse pacificus. Et quidem sic religiosum dominum decuit, ut sacerdoti ista præciperet. Sed cum se nova praesumptione atque superbia idem frater meus universalem episcopum appelleret, ita, ut sanctae memoriae decessoris mei tempore ascribi se in synodo tali hoc superbo vocabulo faceret: quamvis cuncta illius synodi, Sede Apostolica contradicente, soluta sint: triste mihi aliquid serenissimus dominus innuit, quod non eum corripuit, qui superbit, sed me sportus ab intentione mea declinare voluit: qui in hac causa, evangeliorum & canonum statuta, humilitatis atque rectitudinis defendendo veritatem. Quae in re a praedicto fratre, & confacerdote meo contra evangelicam sententiam, contra beatum quoque Petrum Apostolum, & contra omnes ecclesias canonumque statuta agitur. Sed est omnipotens Deus, in cuius manu sunt omnia, de quo scriptum est: Non est sapientia, non est scientia, non est consilium contra Dominum. Et quidem saepe praefatus sanctissimus frater serenissimo domino multa suaderet conatur: sed bene novi, quia tanta illa oratione ejus, & lacrymae nil ei, a quoquam contra rationem, aut animam suam subit perimittunt. Tunc tamen valde est, ut patienter ferat, quatenus, despectis omnibus, praedictus frater, & coepiscopus meus solus conetur appellari Episcopus. Sed in hac ejus superbia, quid aliud, nisi proprioque jam Antichristi tempora esse, designatur? Quia illum videlicet imitatur, qui spreus in sociali gaudio Angelorum legionibus ad culmen conatus est singularitatis erumpere, dicens: Super astra caeli exaltabo solium meum, sedabo in monte testamenti, in lateribus Aquilonis. Ascendam super altitudinem nubium: similis ero altissimo. Unde per omnipotentem Dominum rogo, ne pietatis vestrae tempora permittatis unius hominis elatione maculari: neque tam perverso vocabulo nullum quoquo modo praebatis assensum, atque in hac causa nequaquam, me pietas vestra despicat, quia & si peccata Gregorij tanta sunt, ut pati talia debeat: Petri tamen Apostoli peccata nulla sunt, ut vestris temporibus pari talia mereatur. Unde iterum atque iterum per omnipotentem Dominum rogo, ut sicut priores principes sancti Petri Apostoli gratiam quaesiverunt, vos quoque hanc vobis, & quaerere, & conservare curetis: & propter peccata nostra, qui ei indigne servimus, ejus apud vos honor nullatenus minuat, quod & modo vobis adjutor esse in omnibus, & postmodum vestra valeat peccata dimittere. Viginti autem jam, & septem annos ducimus, quod in hac urbe inter Longobardorum gladios vivimus: quibus quam multa ab Ecclesia quotidianis diebus erogantur, ut inter

S. Greg. Tom. I.

eos vivere possimus, suggerenda non sunt. Sed breviter indico, quia sicut in Ravennae partibus dominorum pietas apud primum exercitum Italiae facillimum habet, qui, in causis supervenientibus, quotidianas expensas faciat: ita, & in hac urbe in causis talibus eorum facillanus ego sum. Er tamen haec ecclesia, quae uno eodemque tempore clericis, monasteriis, pauperibus, populo atque inluper Longobardis tam multa indefinenter expendit: ecce adhuc ex omnium ecclesiarum afflictione premitur, quia de unius hominis superbia multi gemunt, etsi dicere nil praesumunt.

Avarissimo quoque principi Gregorius voce libera contradicit, post aliqua scribens: Ecce claves regni caelestis, haud dubium est, quin Petrus accepit: potestas ei ligandi atque solvendi tribuitur: cura ei totius Ecclesiae, & principatus committitur, & tamen universalis Apostolus non vocatur, & vir sanctissimus confacerdos meus Joannes vocari universalis Episcopus conatur. Exclamare compellor, ac dicere: O tempora, o mores. Ecce cuncta in Europa partibus Barbarorum juxta sunt tradita: destructae urbes, evertae castra, depopulate provinciae, nullus terram cultor inhabitat: laevitiae, & dominatur quotidie in necem fidelium cultores idolorum, & tamen sacerdotes, quae in pavimento, & cinere flentes jacere debuerunt, vanitatis sibi nomina expetunt, & novis, ac prophanis vocabulis gloriantur. Nunquid ego haec in re, pessime domine, propriam causam defendo? Nunquid specialem injuriam vindico? Et non magis causam omnipotentis Dei, & causam universalis Ecclesiae? Quis est ille, qui contra statuta Evangelica, contra canonum decreta, novum sibi nomen usurpare praesumit? Utinam, vel sine aliorum imminutione unus sit, qui vocari appetat universalis. Et certe multos Constantinopolitana ecclesia, in haereseos voraginem cecidisse novimus sacerdotes: & non solum haereticos, sed etiam haereticos factos. Inde quippe Nestorius, qui mediator Dei, & hominum Christum Jesum duas esse personas existimans, quia Deum hominem fieri potuisse non credit, usque ad Judaicam perfidiam erupit. Inde quippe Macedonius, qui consubstantialia Patris, & Filii, Spiritum sanctum, Deum esse denegavit: si igitur illud nomen in ea ecclesia sibi quisquam arripuit, unde tot haereticos prodidit noscitur: universa ergo Ecclesia, quod absit, a statu suo corruit, quando is, qui appellatur Universalis, cadit. Sed absit a Christianorum cordibus nomen istud blasphemiae, in quo omnium sacerdotum honor admittitur, dum ab uno sibi dementer arrogatur. Certe pro beati Petri Apostolorum principis honore per venerandam Chalcedonensem Synodum Romano Pontifici oblatum est: sed nullus eorum unquam hoc singularitatis nomine uti consentit: ne dum privatim aliquid daretur uni, honore debito sacerdotes privarentur universi. Quid est ergo, quod nos hujus vocabuli gloriam, & oblatam non quaerimus, & alter sibi hanc arripere etiam non oblatam praesumit? Ille ergo magis est pessimum dominorum praecipione flectendus, qui praecipis canonicis obedientiam praebere contemnit. Ille coercendus est, qui sanctae universalis Ecclesiae injuriam facit: qui corde tamen, qui gaudere de nomine singularitatis appetit: qui honori quoque vestri impetij se per privatam vocabulum superponit. Ecce omnes haec de re scandalum patimur. Ad viam igitur rectam revertatur auctor scandalum, & omnia sacerdotum jurgia cessabunt. Ego enim cunctorum sacerdotum servus sum, in quantum ipsi sacerdotales vident. Nam qui contra omnipotentem Deum per inanem gloriae tumorem, atque contra statuta patrum, suam certem vicem erigit, in omnipotente Domino confido, quia meam sibi, nec cum gladiis, flectet. Quid autem nuper in hac urbe ex hujus vocabuli auditu gestum sit, Sabiniano Diacono, ac Responsali meo subtilius indicavi.

LIII. Reg. lib. 4. ep. 12. Matt. 16. Joann. 20. c. 21. c.

Item Joanni, Episcopo Constantinopolitano: Eo tempore, quo fraternitas vestra in sacerdotalem honorem proventa est, quantum ecclesiarum pacem, atque concordiam invenit, recolit: sed quo ausu, quove tumore, nescio: novum sibi conata est nomen arripere, unde omnium fratrum corda portuissent ad scandalum pervenire. Quae in re vehementer admiror, quia, ne ad episcopatum venire potuisset, fugisse te velle, memini: quem tamen adeptum itaque exercere desideras, ac si ad eum ambrosio desiderio concurres. Qui enim indignum te esse fatearis, ut episcopus dici debuisses, ad hoc, quandoque perductus es, ut despectis fratribus, episcopus appetas solus appellari. Et paulo post: Verè enim flens dico, atque ex intimo viscerum dolore peccatis meis reputo, quod ille meus frater, nunc usque reduci ad humilitatem non valet, qui ad hoc in episcopatus gradu constitutus est, ut aliorum animas ad humilitatem reduceret: quod ille, qui veritatem docet alios, semetipsum docere, nec, me quoque deprecante, consensit. Item post aliqua: Quis rogo, in hoc tam perverso vocabulo, nisi ille ad imitandum proponitur, qui despectis Angelorum legionibus secum socialiter constitutis, ad culmen conatus est singularitatis erumpere, ut & nulli subelle, & solus praeselle omnibus videretur? Qui etiam di-

LIV. Reg. lib. 4. ep. 18.

Item Joanni, Episcopo Constantinopolitano: Eo tempore, quo fraternitas vestra in sacerdotalem honorem proventa est, quantum ecclesiarum pacem, atque concordiam invenit, recolit: sed quo ausu, quove tumore, nescio: novum sibi conata est nomen arripere, unde omnium fratrum corda portuissent ad scandalum pervenire. Quae in re vehementer admiror, quia, ne ad episcopatum venire potuisset, fugisse te velle, memini: quem tamen adeptum itaque exercere desideras, ac si ad eum ambrosio desiderio concurres. Qui enim indignum te esse fatearis, ut episcopus dici debuisses, ad hoc, quandoque perductus es, ut despectis fratribus, episcopus appetas solus appellari. Et paulo post: Verè enim flens dico, atque ex intimo viscerum dolore peccatis meis reputo, quod ille meus frater, nunc usque reduci ad humilitatem non valet, qui ad hoc in episcopatus gradu constitutus est, ut aliorum animas ad humilitatem reduceret: quod ille, qui veritatem docet alios, semetipsum docere, nec, me quoque deprecante, consensit. Item post aliqua: Quis rogo, in hoc tam perverso vocabulo, nisi ille ad imitandum proponitur, qui despectis Angelorum legionibus secum socialiter constitutis, ad culmen conatus est singularitatis erumpere, ut & nulli subelle, & solus praeselle omnibus videretur? Qui etiam di-

1. Iul. 14.

*al. elato

1. Iul. 2. e
Luc. 21. e

*al. deficiente
solventur

Heb. 12. d

2. Tim. 4. d

LV.
Reg. lib. 4.
cp. 39.

xit: in calum confendam, super astra calis exaltabo so-
 liliu meum, sedabo in monte testameti, in lateribus Aquila-
 nis: ascendam super altitudinem nubium, similis ero
 Altissimo. Quid enim fratres tui omnes ecclesie univer-
 falsi episcopi, nisi astra caeli sunt: quorum vita simul, &
 lingua inter peccata errorumque hominum quasi inter noctis
 tenebras lucent? Quibus dum cupis temetipsum vocabu-
 lo * elationis praepone, eorumque nomen tui compara-
 tione calcare: quid aliud dicis, nisi: in calum confen-
 dam. super astra calis exaltabo solium meum? An non
 universi episcopi nubes sunt, qui & verbis pluvium prae-
 cationis; & bonorum operum luce conficant? Quos dum
 vestra fraternitas despiciens sub se premere conatur, quid
 aliud dicit, nisi hoc, quod ab antiquo hoste dicitur: Ascen-
 dam super altitudinem nubium? Quae cuncta ego cum
 stens conficio, & occulta Dei pertimesco iudicia, au-
 gentur lacrymae, & gemitus se in eum corde non capiunt
 quod ille vir sanctissimus Dominus Joannes, tanta absti-
 nentia atque humilitatis, familiarium seductione lingua-
 rum ad tantam superbiam erupit, ut in appetitu perverfi
 nominis, illi esse conetur similis, qui dum superbe esse
 Deo similis voluit, etiam donata similitudinis gratiam
 amisit: & ideo veram beatitudinem perdidit, quia falsam
 gloriam quaesivit. Certè Petrus princeps Apostolorum
 membrum sanctae & universalis Ecclesiae est: Paulus, An-
 dreas, Joannes, quid aliud, quam singularum sunt plebium
 capita? Et tamen sub uno capite omnes, membra sunt Ec-
 clesiae. Atque, ut cuncta brevi cingulo locutionis astrin-
 gam, sancti ante legem, sancti sub lege, sancti sub gratia
 omnes hi perficientes corpus Domini in membris sunt Ec-
 clesiae constituti, & nemo se inquam universalem vocari
 voluit. Vestra ergo sanctitas, agnoscat quantum apud se
 stimeat, quae illo nomine vocari appetit, quo vocari nul-
 lius praesumpsit, qui veraciter sanctus fuit. Item post pau-
 ca: Certè olim clamatur per Apostolum: *Filii, movi-
 sima hora est.* Et secundum, quod veritas praedixit, pesti-
 lencia, & gladius per mundum saevit: gentes insurgunt
 gentibus: terra concutitur, orbis cum habitatoribus suis,
 terra dehiscente, sorbetur, omnia, quae praedicta sunt, fiunt.
 Rex superbiae prope est: & (quod dici nefas est,) sacer-
 dotum ei praeparatur exercitus: quia cervici militum ela-
 tionis, qui ad hoc positi fuerant, ut ducatum praerent hu-
 militatis. Sed haec in re, etiam si nostra lingua minime con-
 tradicat, illius virtus contra elationem erigitur, qui superbiae
 vitio per semetipsum specialiter adversatur. Et infra:
 Considerate vos convenit, ne qua radix amaritudinis sur-
 sum germinans impediatur, & per illam coingentur mul-
 ti: quod tamen si nos considerate negligimus, contra tanta
 elationis tumorem iudicia superna vigilabunt: Item
 eidem in alia epistola post multa: Sed etiam nunc dico:
 aut eisdem personas, videlicet Joannem Chalcedonensem
 & Athanasium Isaacii presbyteros, in suis ordinibus susci-
 pe, eisque quietem praebere: aut si hoc fortasse nolueris, om-
 ni altercatione postposita, de eorum causa statuta majore
 rum, aut canonum terminos custodi. Si verò neutrum fe-
 ceris, nos quidem rixam inferre nolumus, sed tamen
 venientem à vobis non devitamus. Quid autem de episco-
 pis, qui verberibus timeri volunt, canones dicant, bene
 fraternitas vestra novit. Pastores etenim facti sumus non
 percussores. Et egregius praedicator dicit: *Argue, obse-
 cra, increpa, cum omni patientia, & doctrina.* Nova
 verò, atque inaudita est illa praedictio, quae verberibus
 exigit fidem.

Item Sabiniano, diacono Constantinopolitano: De cau-
 sa fratris nostri, viri reverendissimi Joannis episcopi Con-
 stantinopolitani, duas epistolas facere nolui: sed una bre-
 viter facta est, quae utrumque habere videtur admittum,
 id est & rectitudinem, & blandimentum. Tu itaque dile-
 ctio eam epistolam, quam nunc direxi, propter volunta-
 tem Imperatoris ei dare studeat. Nam de insequenti ta-
 lis alia transmittetur, de qua ejus superbia non laetetur.
 Ad hoc enim usque pervenit, ut sub occasione presbyteri
 Joannis gesta huc transmitteret, in quibus se pene per
 somnem versum oecumenicum patriarcham nominaret.
 Sed spero in omnipotentem Deum, quia hypocritism illius
 superna majestas dissolvat. Miror autem, quod dilectio-
 nem tuam fallere potuit, ut permitteres Domino Impe-
 ratori persuaderi, quatenus ad me de hac causa sua scripta
 transmitteret, in quibus admoneret, ut cum eo pacem
 habere debuissim: qui si justitiam tenere vult, illum
 debuit admonere, ut se à superbo vocabulo compesceret:
 & protinus inter nos pax fieret. Tamen qua calliditate à
 praedicto fratre nostro Joanne factum sit, ut suspicor,
 & protinus pensasti. Idcirco enim hoc ille fecit, ut, aut au-
 dieretur dominus Imperator, & ille sua vanitate confir-
 matus esse videretur: aut non à me audiretur, & ejus ani-
 mus contra me irritaretur. Sed nos rectam viam tenebi-
 mus, nil in hac causa aliud, nisi omnipotentem Dominum
 metuentes. Unde tua dilectio in nullo trepidet. Omnia,
 quae in hoc saeculo videt alta esse contra veritatem, pro ve-
 ritate despiciat: & in omnipotentis Dei gratia, atque bea-
 ti Petri adiutorio confidat. Vocem veritatis recolat, dica-

tis: *Major est, qui in vobis est, quam qui in hoc mundo.*
 Et in hac causa, quidquid agendum est, cum summa au-
 ctoritatis agat. Postquam enim defendi ab inimicorum
 gladiis nullo modo possumus, postquam pro amore rei-
 publicae argentum, aurum, mancipia, vestesque perdi-
 dimus: nimis ignominiosum est, ut per eos etiam fidem
 perdamus. In isto enim seculo vocabulo consentit, ni-
 hil est aliud, quam fidem perdere. Unde sicut fidi jam
 transfactis epistolis scripti, nunquam cum eo procedere
 praesumas.

At verò Joannes novae praesumptionis inventor, ubi
 Mauticum Deo adversum, Gregorio cum suis complici-
 bus fecit insensum, cernens Constantinam Imperatricem,
 totis conatibus Romanae Ecclesiae servanda privilegia sua-
 dere: quantis valuit artibus, incitavit, ut propter eam,
 quam in honorem sancti Pauli Apostoli in palatio aedifica-
 bat Ecclesiam, à Gregorio caput ejusdem Apostoli, aut
 aliud, quid de ipsius corpore sibi diigni postularat. Quam
 calliditatem beatissimus Papa cognoscens, Imperatricis
 animo taliter satisfacit: Dum illa mihi desiderarem in-
 perari, de quibus facillimam obedientiam exhibens, ve-
 stram erga me gratiam potuissem amplius provocare: ma-
 jor me maestitia tenuit, quod illa praecipitis, quae facere
 nec possum, nec audeo. Nam corpora sanctorum Petri
 & Pauli Apostolorum tantis in Ecclesiis suis conculcant mi-
 raculis, atque terroribus, ut neque ad orandum sine ma-
 gno illic timore possit accedi. Denique dum beate re-
 cordationis decessor meus, quia argeatum, quod supra-
 sacratissimum corpus beati Petri Apostoli erat, longe ta-
 men ab eodem corpore fere quindecim pedum spatium, mu-
 rare voluit, signum ei non parvi terroris apparuit. Sed
 & ego, aliquid similiter ad sacratissimi corpus sancti Pau-
 li Apostoli meliorare volui: & quia necesse erat, ut iux-
 ta sepulcrum ejusmodi effodi alius debuisset: praeposuisse
 loci illius ossa aliqua, non quidem eidem sepulcro con-
 juncta, reperit: quae quoniam levare praesumpsit, atque
 in alium locum transponere, apparentibus quibusdam
 tribus signis subita morte defunctus est. Praeter haec
 autem sanctae memoriae decessor mensidem ad corpus san-
 cti Laurentii martyris, quaedam meliorare desiderans, dum
 nescitur, ubi corpus esset venerabile collocatum, effodi-
 tur exquirendo: & subito sepulcrum ipsius ignoranter
 apertum est: & hi, qui praesentes erant, atque labora-
 bant monachi, & mansionarii, qui corpus ejusdem mar-
 tyris viderunt, quod quidem minime tangere praesumpse-
 runt, omnes intra decem dies defuncti sunt, ita ut nullus
 vitae superesse potuisset, qui sanctum & justum corpus illius
 viderat.

Coguoscat autem tranquillissima domina, quia Ro-
 manis consuetudo non est, quando sanctorum reliquias dant,
 ut quidquam tangere praesumant de corpore, sed tantum-
 modo in pyxide brandeum mittitur, atque ad sacratissima
 sanctorum corpora ponitur: quod levatum in Ecclesia,
 quae est dedicata, debita cum veneratione reconducitur: &
 tanta per hoc ibidem virtutes sunt, ac si illic specialiter
 eorum corpora deferantur. Unde contigit, ut beata re-
 cordationis Leonis Papae tempore, sicut à majoribus tra-
 ditur, dum quidam Graeci de talibus reliquiis dubitarent,
 praedictus Pontifex eos ipsum brandeum allaris forficibus
 incidit, & ex ipsa incisione sanguis effluxit. In Ro-
 manis namque, vel torus occidentis partibus omnino in-
 rolerabile est, atque sacrilegium, si sanctorum corpora
 tangere quicquam fortasse voluerit. Quod si praesumpse-
 rit, certum est, quia haec temeritas impunita nullo modo
 remanebit. Pro qua re de Graecorum consuetudine, quae
 ossa levare sanctorum se allerunt, vehementer miramur,
 & vix credimus. Nam quidam Graeci monachi huc ante
 biennium venientes, nocturno silentio iuxta ecclesiam
 sancti Pauli corpora mortuorum in campo jacentia effo-
 diebant, atque eorum ossa recondebant, servantes sibi,
 dum recederent. Qui cum tenti, & cur hoc facerent, di-
 ligenter fuissent discussi, confessi sunt, quod illa ossa ad Gre-
 ciam essent, tanquam sanctorum reliquias portatum. Ex quo-
 rum exemplo, sicut praedictum est, major nobis dubitatio
 nata est, utrum verum sit, quod levari veraciter ossa san-
 ctorum dicuntur. De corporibus verò beatorum Aposto-
 lorum, quid ego dicturus sum? Dum confet, quia eo reme-
 pore, quo passi sunt, ex Oriente fideles venerunt, qui eo-
 rum corpora sicut civium suorum repererunt, quae ductae
 usque ad secundam urbem miliarum, in loco, qui dicitur
 Catacumbas, collocatae sunt. Sed dum ea exinde levare om-
 nis eorum multitudine conveniens nitere, ita eos vis to-
 nitru atque fulguris terruit, ac dispersit, ut talia denovo
 nullatenus tentare praesumerent. Tunc exeuntes Romani-
 eorum corpora, qui hoc ex Domini pietate meruerunt, le-
 vaverunt, & in locis, quibus nunc sunt condita, poste-
 runt. Quis ergo, ferensissima domina, tam temerarius
 possit existere, ut haec sciens, eorum corpora non dico
 tangere, sed vel aliquatenus praesumat inspicere? Dum
 igitur talia mihi à vobis praecipita sunt, de quibus parere
 nullatenus potuissem: quantum invenio, non vestrum est,
 sed quidam homines contra me pietatem vestram excitare

lvi.

Reg. lib. 3.
cp. 30.

1. Iul. 4. a

*al. infidij

voluerunt, ut mihi, quod absit, voluntatis vestrae gratiam subtraherent, & propterea quaesierunt capitulum, de quo vobis quasi inobediens inveniit. Sed in omnipotente Deo confido, quia nullo modo benignissimae vestrae voluntati surripitur: & sanctorum Apostolorum virtutem, quos toto corde & mente diligitis, non ex corporali praesentia, sed ex protectione semper habebitis. Sudarium verò, quod similiter transfiniti iussistis, cum corpore eius est: quod ita tangi non potest, sicut nec ad corpus illius accedit. Sed quia serenissimae dominae tam religiosum desiderium esse vacuum non debet, de cathenis, quas ipse sanctus Paulus Apostolus in manibus & collo gestavit, ex quibus multa miracula in populo demonstrantur, partem vobis aliquam transmittere festinabo, si tamen hanc tollere limando valeatis: quia dum frequenter ex cathenis eisdem multi veniunt, & benedictionem perunt, ut parum quid ex limatura percipiant, assistit sacerdos cum lima, & aliquibus perentibus ita concite aliquid de cathenis eius excutitur, ut mora nulla sit, quibusdam verò petentibus diu per cathenas ipsas lima ducitur, & tamen, ut aliquid exinde exeat, non obtinetur.

LVII.

In quibus Gregorius veracibus utique verbis apparet, quia usque ad illa tempora pro reliquiis brandeum Romanus Pontifex conferebat, cum posteriori tempore de vestibus, quae sub altari sancti Joannis in Basilica Constantiniana servantur, particulae coepert pro factis reliquiis perentibus dari.

LVIII.

Quae quidem vestes usque hactenus tantis miraculis corroborantur, ut scitatis tempore foras excussa pluviam consistant: inundationis verò, serenitatem reducant. Nam super haec, quae per singulas ecclesias faciunt, quae in oratorio domus mea in Subura posita per eas Deus omnipotens fecerit, non celabo. Nuper Adriani Pontificis tempore visum mihi est, ut altare sanctae Dei genitricis Mariae, quod extra oratorium sancti Joannis in apertissimo atrio positum, congruis luminaribus honorari non poterat, intra oratorium locari debuisset. Accersitus verò Gaudericus Velitrensis, qui adhuc superesse videtur, episcopus, cum hymnis & canticis ab altari veteri pyxidulas duas sigillatas excussit. Quantum alteram, me deprecante, nimium timoratus aperens, de illis tunicis, quantum ex similitudine curiosis oculis porit deprehendi, particulas reperit, quas solemniter sub novo altari deposuit. Ubi ex tunc, sicut multi noverunt, qui adhuc superstites esse probantur, divinitus accensa lampades frequentius solito patuerunt. Nam ista octava incisione in hebdomada ante Dominici Natalis diem, cum ego super huiusmodi panem quid dubitarem, completis matutinalibus hymnis, mansionatus candelam extinxit. Quam post vesperum succendere cupiens, accensam reperit: eamque se negligeret extinxisse perpendens, die altera sollicitius profertus extinxit: & obsecratis januis, ad vesperum succensus lampadem remeavit. Quam ubi nihilominus accensam reperit, ex conscientia servata à se clavis, & miraculo non dimittit olei, profecto cognovit: quia lampadem ille succenderat qui, ne oleum in ea diurna succensione minui posset, divinitus ampliavit.

LIX.

Haec quidem vestium, sicut opinor, altera, quae strictioribus manibus constat, veraciter sancti Joannis est tunica, quam beatus Gregorius suo tempore, quodam episcopo deferente, suscepit. Unde Joanni Abbati inter caetera scribit, dicens: De tunica sancti Joannis omnino grate suscepti, quia sollicitus fuisti mihi indicare. Sed studeat dilectio tua mihi ipsam tunicam, aut, quod est melius, eundem episcopum, qui eam habet, cum clericis suis, & cum ipsa ad me transmittere: quatenus & benedictione tunicae perfruar, & de eodem episcopo, vel clericis mercedem habere valeam. Altera verò, quae largioribus manibus, non tunica, sed plane videtur esse dalmatica, nisi fallor, sancti Paschalis Apostolicae sedis Diaconi constat, qui juxta quod idem beatus Gregorius in quarto Dialogorum libro meminit, cum temporibus Symmachi Papae fuisset defunctus, ejus dalmaticam feretro superpositam daemoniacus tetigit stansque salvatus est. Sed quamobrem ambae vestes sancti Joannis dicantur, ideo praescam consuetudinem obtinuisse crediderim, quod sub ejus altari consuetudinaliter recondantur. Nam quod earum altera Joannis Evangelistae, non autem Baptista sit, nemo est, qui dubitet: praeterquam cum omnis sapiens noverit Baptistam cancellorum pils, pro vestibus usum fuisse, Evangelistam verò, qui per tot annos post passionem Domini pontificium gerens, Missarum solemniam frequentissime celebrabat, sine sacerdotibus esse nequaquam vestibus potuisse. Si autem dicitur, quod tunica, & dalmatica quia pontificalia sunt indumenta, utraque sancti Joannis credi debeant, considerandum est, quia Gregorius Joanni Abbati non dalmaticam, sed tunicam * nominavit: qui si dalmaticam quoque sancti Joannis fuisse sentiet, ejus tunicam quatenus, consequenter habere se ipsius dalmaticam non taceret.

LX.

Haec de sancti Joannis vestibus, de quibus à quamplurimis dubitatur, me utcumque in beati Gregorij gestis in S. Greg. Tom. I.

A fuisse sufficiat. Caeterum Joannes Constantinopolitanus hypocrita, qui ab universalis nominis ambitione converti multis tergiversationibus recubabat, juxta ejusdem patris Prophetiam judicium Domini super se vigilare cognoscens, post non multi temporis spatium subita morte defungitur: & ejus ambitiosam superbiam totus capere mundus vix poterat, in unius sepulcri angustia facile collocatur. Post cujus paulatim discessum, cum Mauritius Imperator, sacerdotum videlicet Christi contemptor, pro Cyriaco, qui Joanni successerat, suaderet, ne pro causa tam frivoli nominis Gregorius laboraret: ipse tandem pontificatus sui auctoritatibus restitit, quousque pestem universalis nominis ab ipsis etiam subdolis adulatorum labiis penitus abstulisset. Quapropter Eulogio, Patriarcha Alexandrinus post aliqua scribens, ait: Indicare vestra beatitudo studuit, jam se quibusdam non scribere superba vocabula, quae ex vanitatis radice prodierunt: & mihi loquitur, dicens: Sicut iussistis, quod verbum infusionis, peto, à meo auditu removere: quia scio, qui sum, qui estis. Loco enim mihi fratres estis, moribus patres. Non ergo iussi, sed quae utilia sunt, indicare curavi. Non tamen invenio vestram beatitudinem hoc ipsum, quod memoriae vestrae intuli, perfecte retinere voluisse. Nam dixi, nec mihi vos, nec cuiquam alteri tale aliquid scribere debere: & ecce in praefatione Epistolae, quam ad me ipsum, qui prohibui, direxistis, superbae appellationis verbum, universale me Papam dicentes, imprimere curastis. Quod, peto, dulcissima mihi sanctitas vestra ultra non faciat: quia vobis subtrahitur, quod alteri plusquam ratio exigit, praebeatur. Ego enim non verbis quare sperari, sed moribus: nec honorem meum esse deputo, in quo fratres meos honorem suum perdere cognosco. Meus namque honor est, honor universalis ecclesiae. Meus honor est, fratrum meorum solidus vigor. Tunc ergo vere honoratus sum, cum singulis quibusque honor debitus non negatur. Si enim universale me Papam vestra sanctitas dicit, negat se hoc esse, quod me faceret universum. Sed absit hoc. Recedant verba, quae vanitatem inslant, charitatem vulnerant. Et quidem in sancta Chalcedonensi synodo, atque post à subsequenter patribus hoc decessoribus meis oblatum vestra sanctitas novit: sed tamen nullorum uti hoc unquam vocabulo voluit, ut dum in hoc mundo honorem sacerdotum diligenter omnium, apud omnipotentem Deum custodirent suum.

B sionis, peto, à meo auditu removere: quia scio, qui sum, qui estis. Loco enim mihi fratres estis, moribus patres. Non ergo iussi, sed quae utilia sunt, indicare curavi. Non tamen invenio vestram beatitudinem hoc ipsum, quod memoriae vestrae intuli, perfecte retinere voluisse. Nam dixi, nec mihi vos, nec cuiquam alteri tale aliquid scribere debere: & ecce in praefatione Epistolae, quam ad me ipsum, qui prohibui, direxistis, superbae appellationis verbum, universale me Papam dicentes, imprimere curastis. Quod, peto, dulcissima mihi sanctitas vestra ultra non faciat: quia vobis subtrahitur, quod alteri plusquam ratio exigit, praebeatur. Ego enim non verbis quare sperari, sed moribus: nec honorem meum esse deputo, in quo fratres meos honorem suum perdere cognosco. Meus namque honor est, honor universalis ecclesiae. Meus honor est, fratrum meorum solidus vigor. Tunc ergo vere honoratus sum, cum singulis quibusque honor debitus non negatur. Si enim universale me Papam vestra sanctitas dicit, negat se hoc esse, quod me faceret universum. Sed absit hoc. Recedant verba, quae vanitatem inslant, charitatem vulnerant. Et quidem in sancta Chalcedonensi synodo, atque post à subsequenter patribus hoc decessoribus meis oblatum vestra sanctitas novit: sed tamen nullorum uti hoc unquam vocabulo voluit, ut dum in hoc mundo honorem sacerdotum diligenter omnium, apud omnipotentem Deum custodirent suum.

Lib. 7. ind. 1. cap. 30.

Grat. dist. 99. c. 3.

CAPITA LIBRI QUARTI.

De temperantia Gregorii. Caput primum
Joanni Ravennati Episcopo usum pallii mappalarum que subdixit. cap. ij.
Eidem suppliciter usum pallii repetenti quater in anno per plateas concessit. cap. iij.
Eidem pro diversis vitiiis increpato, diem sua vacationis praedixit. cap. iiij.
Joanne defuncto, Ravennatem ecclesiam visitatori commisit; Mariniano; episcopo consecrato, pallii usum simili modo concessit. cap. v.
Andrea supplicanti pro pallio praecipit insurandum. cap. vi.
Mariniano consuetudinem pallii, sicut convenerat, defendere non valente, Gregorius in sententia sua permansit. cap. vii.
Pro usurpatione compararum diaconis Catinensis arguit. cap. viij.
De Maximo Salonitana ecclesia perorsore. cap. ix.
Auctoritatem sui pontificatus contra tyrannum Imperatorem defendit. cap. x.
Contra vorum Imperiale Maximum cum suis complicibus excommunicans, episcopos ipsos ad ecclesiam reverte cogit. cap. xi.
Maximi causam Ravenna praecipit ventilari. cap. xij.
Maximus in terram praecidens lacrymabiliter veniam petit. cap. xij.
Gregorius Maximo, coram sancti Apollinaris corpore satisfaciendi, miserendum esse decernit. cap. xiiij.
Maximo, humiliter satisfaciendi, communionis gratiam reddit, & pallium se datum promittit. cap. xv.
Quam Didascalio responsionibus superbum Imperatorem terruit. cap. xvj.
Mauricio, in Gregorium sententi, mors per gladium immineret. cap. xvij.
Mauricius penitens videt in somnis se divino iudicio, cum uxore, & filio Phoca militi tradi. cap. xvij.
Seditione commota Mauritius, Phoca iussa, cum cuncta cognatione sua perimitur. cap. xix.
Imaginem augustali suscepta, sapienter Mauriti vitia, Phoca Imperatori dimmerat. cap. xx.
Ei apocryphum more transmittit. cap. xxi.
Pondere grandi remoro, imperiale iugum levius reddisse fatetur. cap. xxij.
Ex consuetudine synodicam suam direxit, & quod Orientis E. ij

Reg. lib. 2. Ep. 3.

Dial. lib. 4. Et. 40.

Mat. 3. c.

* al. nominat